

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ: Τα πρόσωπα που επιδροῦν σπὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιολογία 61-72 — ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ:
Α' Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ 1995 (Πρακτικὸ) 73-88 —
ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ: Μνημεῖα καὶ ἀρνήμονες 89-92

Ὁ Μέντωρ, Ἐνημερωτικὸ Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας,
ἐκδίδεται τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Ὀκτώβριο καὶ Δεκέμβριο κάθε ἔτους
μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως.

Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Κλειῶ Δάκαρη

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 106 72 Ἀθήναι, Fax (01) 3644 996

ISSN 1105-7181

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 34

ΙΟΥΝΙΟΣ 1995

Πρὸς τοὺς ἐταίρους

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Κατὰ τὴν Α΄ Τακτικὴ Συνέλευση τῆς 13 Μαΐου συνέβη τὸ ἐξῆς ἀσυνήθιστο· κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐταίρους, συνολικῶς 80, δὲν ζήτησε τὸν λόγο εἴτε γιὰ νὰ κρίνει τίς πράξεις τοῦ Συμβουλίου, εἴτε γιὰ νὰ ὑποδείξει βελτιώσεις σὲ ὅσα αὐτὸ ἔκαμε. Ἡ σιωπὴ ὅσο καὶ ἐὰν σημαίνει πλήρη συμφωνία μὲ ὅσα ἐκτέθηκαν, δὲν παύει νὰ δείχνει καὶ ἀδιαφορία πρὸς τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας, ἡ ὁποία εὐκολὰ ἐξηγεῖται. Ἡ Ἑταιρεία δὲν ἀντιπροσωπεύει πλέον σήμερα στὴ συνείδηση τῶν πολλῶν ἀξιόλογο παράγοντα στὰ πράγματα τῆς ἀρχαιολογίας, γιὰτὶ σκιάζεται ἀπὸ πλῆθος ποικίλων (μὲ τὴν ἀρχαία ἔννοια τῆς λέξης) «φορέων» ποὺ ἀσκοῦν τὴν ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη.

Εὐθύς ὡς ἰδρῦθηκε τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν προστασία καὶ τὴ μελέτη τῶν ἀρχαίων ἀνέλαβε ἀποκλειστικὰ ἡ ἀρμόδια κρατικὴ Ὑπηρεσία. Ἀνδρέας Μουστοξύδης, Adolf Weissenburg, Λουδοβίκος Ross, Κυριακὸς Πιττάκης, ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι προϋστάμενοι μιᾶς ὑπηρεσίας χωρὶς προσωπικό. Ἡ ἀνεπάρκειά της καὶ ὁ ὑγιής, ἀκόμη, κλασικισμὸς τοῦ 19ου αἰ. ὑπῆρξαν τὰ κίνητρα δημιουργίας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τῆς ὁποίας τὴν ἱστορία ἔχω διηγηθῆ διεξοδικά. Σιγὰ σιγὰ ἀπέκτησε κύρος καὶ ὑποκατέστησε, ἕως τὸ 1885, τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία.

Τὸ 1846 ἰδρύθηκε ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, τὸ 1874 τὸ Γερμανικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο, τὸ 1881 ἡ Ἀμερικανικὴ Σχολὴ Κλασικῶν Σπουδῶν, τὸ 1886 ἡ Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, τὸ 1908 τὸ Αὐστριακὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο καὶ τὸ 1909 ἡ Ἰταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. Μὲ τὴν τελευταία, ἡ εἰκόνα τῆς ἀρχαιολογίας στὴν Ἑλλάδα ἀποκρυσταλλώθηκε. Ἀνάμεσα στὴν Ὑπηρεσία καὶ τὰ Ἰδρύματα ποὺ μνημόνευσα ἡ Ἐταιρεία εἶχε τὸ μεγαλύτερο κύρος, καὶ τοῦτο φάνηκε κατὰ τίς ἐορτὲς τῆς Ἑκατονταετηρίδος, τὸ 1938. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ διατηρήθηκε σχεδὸν ἀναλλοίωτη ἕως τὸ 1975, μὲ τὴν προσθήκη λίγων νέων Ξένων Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν καί, κυρίως, μὲ τὸ ἀπὸ κάθε ἄποψη μεγάλωμα τῆς Ὑπηρεσίας, ἡ ὁποία ἀπέκτησε προσωπικό, νέα μουσεῖα, πιστώσεις καὶ σημασία μεγάλη, γιὰ ὀρισμένους τόπους τῆς Ἑλλάδος πολὺ μεγάλη. Ἀπὸ τὴ συμβατικὴ χρονιά 1975 ἀρχίζει νὰ δημιουργεῖται νέα κατάσταση στὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀρμοδιότητα ἀσκησης τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης κατακερματίζεται, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φθάσουμε στὴ σημερινὴ κατάσταση, τὴν ὁποία θὰ περιγράψω μὲ συντομία. Σήμερα λοιπὸν ἔχουν λόγο στὴ διαμόρφωση τῶν ἀρχαιολογικῶν πραγμάτων οἱ ἐξῆς:

1. Ἡ Κεντρικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία. 2. Οἱ Ἐφορεῖες τῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ τὰ μεγάλα μουσεῖα. 3. Τὸ Κεντρικὸ Ἀρχαιολογικὸ Συμβούλιο (ΚΑΣ). 4. Τὰ τοπικὰ Ἀρχαιολογικὰ Συμβούλια. 5. Τὸ Ταμεῖο Ἀρχαιολογικῶν Πόρων (ΤΑΠ). 6. Ἡ ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία.

7. Ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. 8. Τὸ Γερμανικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 9. Ἡ Ἀμερικανικὴ Σχολὴ Κλασικῶν Σπουδῶν. 10. Ἡ Ἀγγλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. 11. Τὸ Αὐστριακὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 12. Ἡ Ἰταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. 13. Τὸ Σουηδικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 14. Ἡ Ἑλβετικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. 15. Ἡ Βελγικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. 16. Τὸ Καναδικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 17. Ἡ Ὁλλανδικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή. 18. Τὸ Αὐστραλιανὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 19. Τὸ Φιλανδικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 20. Τὸ Νορβηγικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο. 21. Τὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Δανίας.

22. Ἡ Ἐπιτροπὴ Συντηρήσεως Μνημείων Ἀκροπόλεως. 23. Ἡ Ἐπιτροπὴ Συντηρήσεως Μνημείων Δήλου. 24. Ἡ Ἐπιτροπὴ Συντηρήσεως Μνημείων Ἐπιδαύρου. 25. Ἡ Ἐπιτροπὴ Συντηρήσεως Ναοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος. 26. Ἡ Ἐπιτροπὴ Συντηρήσεως Τοιχογραφιῶν Ἰλίου Μελάθρου. 27. Ἡ Ἐπιτροπὴ Συντηρήσεως Φρουρίου Πύλου. 28. Ἡ Ἐπιτροπὴ Στερεώσεως καὶ Ἀναστηλώσεως Ἀκροπόλεως Λίνδου. 29. Ἡ Ἐπιτροπὴ Στερεώσεως καὶ Ἀναστηλώσεως Μνημείων Νοτίας Κλιτύος Ἀκροπόλεως. 30. Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἀναστηλώσεως Μνημείων Μυστρᾶ. 31. Ἡ Ἐπιτροπὴ Νικοπόλεως.

32. Τὸ Κέντρο Συντηρήσεως Ἀρχαιοτήτων. 33. Τὸ Κέντρο Λίθου. 34. Τὸ Κέντρο Μελετῶν Ἀκροπόλεως. 35. Τὸ Κέντρο Ἐρεῦνης τῆς Ἀρχαιότητος τῆς Ἀκαδημίας. 36. Τὸ *Corpus Vasorum* τῆς Ἀκαδημίας. 37. Ἡ Ὑπηρεσία Συντάξεως Εὔρετηρίου Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἀκαδημίας. 38. Τὸ ΚΕΡΑ. 39. Τὸ LIMC. 40. Τὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. 41. Τὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. 42. Τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων. 43. Τὸ Πανεπιστήμιο Κρήτης. 44. Τὸ Ἰόνιο Πανεπιστήμιο.

45. Τὸ Μουσεῖο Κυκλαδικῆς Τέχνης. 46. Οἱ Φίλοι τοῦ Μουσείου Ἀκροπόλεως. 47. Οἱ Φίλοι τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου. 48. Οἱ Φίλοι τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. 49. Οἱ Φίλοι τοῦ Μουσείου Μπενάκη. 50. Οἱ Φίλοι τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου. 51. Ἡ Ἀνθρωπολογικὴ Ἐταιρεία. 52. Ἡ Ἐπιγραφικὴ Ἐταιρεία. 53. Ἡ Νομισματικὴ Ἐταιρεία. 54. Ἡ Σπηλαιολογικὴ Ἐταιρεία. 55. Ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία. 56. Τὸ Ἰνστιτούτο Ἐναλίων Ἀρχαιολογικῶν Ἐρευνῶν. 57. Ἡ Γενικὴ Γραμματεία Ἐρευνας καὶ Τεχνολογίας.

58. Ἡ Ἐκκλησία. 59. Οἱ Μητροπολίτες, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἐπίτροποι τῶν ἐκκλησιῶν. 60. Τὸ Ἴδρυμα Θήρας - Πέτρος Μ. Νομικός. 61. Τὸ Ἴδρυμα Κωστοπούλου. 62. Τὸ Ἴδρυμα Μελετῶν Λαμπράκη. 63. Τὸ Ἴδρυμα Λεβέντη. 64. Τὸ Ἴδρυμα Ψύχα. 65. Τὸ *Institute for Aegean Prehistory* τῆς Νέας Ὑόρκης. 66. Ἡ *Society of National Geographic*. 67. Τὰ ξένα μουσεῖα. 68. Ὁ ΕΟΤ. 69. Τὸ Ὑπουργεῖο Τουρισμοῦ. 70. Τὸ Ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων. 71. Τὸ Πρόγραμμα Ἐνοποίησης Ἀρχαιολογικῶν Χώρων τῆς Ἀθήνας. 72. Τὸ μετρὸ καὶ τὰ μεγάλα ἔργα (Ἀχελῷος, Ἐγνατία, Μόρνος, Ψυττάλεια κλπ.). 73. Οἱ ξένοι καὶ Ἕλληνες ἐπιχειρηματίες (χορηγοί). 74. Ἡ προβολὴ πολιτικῶν προσώπων. 75. Ἡ UNESCO. 76. Τὸ ICOM.

77. Τὸ ICOMOS. 78. Οἱ Δῆμοι καὶ οἱ Κοινότητες. 79. Τὰ Νομαρχιακὰ Ταμεῖα. 80. Οἱ Νομάρχες. 81. Οἱ Περιφερειάρχες.

82. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία Ἀγρινίου. 83. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ-Ἱστορικὴ Ἐταιρεία Δυτικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος τοῦ Μεσολογίου. 84. Ἡ Ἀρχαιοφίλος Ἐταιρεία Χαλκίδος. 85. Ἡ Ἐταιρεία Βοιωτικῶν Μελετῶν. 86. Ἡ Ἐταιρεία Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν. 87. Ἡ Ἐταιρεία Θεσσαλικῶν Μελετῶν. 88. Ἡ Ἐταιρεία Κρητικῶν Μελετῶν. 89. Ἡ Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. 90. Ἡ Ἐταιρεία Μελετῶν Λαυρεωτικῆς. 91. Ἡ Ἐταιρεία Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν. 92. Ἡ Ἐταιρεία Φίλων Ἀρχαίας Ἑλίκης. 93. Ἡ Ἱστορικὴ, Λαογραφικὴ καὶ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία Δυτικῆς Κρήτης. 94. Ὁ Σύλλογος Ἀρχαιοφίλων Ἠλείου. 95. Ὁ Σύλλογος Ἀρχαιοφίλων καὶ Πολιτιστικῆς Κληρονομιάς Νομοῦ Ἐβρου. 96. Ὁ Σύλλογος Διατηρήσεως τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ Πολιτιστικῆς Κληρονομιάς Ρόδου. 97. Ὁ Ἐπιμορφωτικὸς Σύλλογος Καλυβίων Ἀττικῆς. 98. Ὁ Σύλλογος τῶν Φίλων τῆς Μουσικῆς. 99. Ὁ Ὅμιλος Ἀρχαιοφίλων ἢ Ἀθήνη.

Ἡ ἀπαρίθμηση τῶν ἐταιρειῶν καὶ συλλόγων εἶναι ἐνδεικτικὴ. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίζει πόσα εἶναι τὰ Ἰδρύματα αὐτά, πόσα λειτουργοῦν καὶ ποιά προσφέρουν οὐσιαστικὸ ἔργο. Φαίνεται ἀνώδυνη ἢ ὑπαρξή τους. Ξεκινᾷ ὅμως πάντοτε ἀπὸ προσωπικὸ συμφέρον, τὴ φιλοδοξία κάποιου πού μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ τοπικὸς ἀρχαιολόγος τῆς Ὑπηρεσίας, καὶ μὲ τὰ χρήματα πού συγκεντρώνει ὁ σύλλογος, συνήθως ἀπὸ κομματικὲς παροχές, χρηματοδοτεῖ ἀνασκαφὲς ἢ διενέργεια τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ, δῆθεν, ὄνειρο ἢ ἀπαίτηση τῶν χωρικῶν.

100. Ὁ Σύλλογος Ἑλλήνων Ἀρχαιολόγων. 101. Ὁ Σύλλογος Ἐκτάκτων Ἀρχαιολόγων. 102. Ἡ Πανελλήνια Ἐνωση Ἑλλήνων Ἀρχιτεκτόνων. 103. Ὁ Σύλλογος Συντηρητῶν. 104. Ὁ Πανελληνίος Σύλλογος Φυλάκων Ἀρχαιοτήτων. 105. Οἱ τοπικοὶ Σύλλογοι Φυλάκων καὶ Ὑπαλλήλων ΥΠΠΟ. 106. Οἱ προγραμματικὲς συμβάσεις τοῦ ΥΠΠΟ μὲ τὴν Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση.

107. Οἱ ὄμιλοι τιμώντων (εὐκαιριακὲς ἐπιτροπὲς φίλων, μαθητῶν ἢ πρῶν ὑφισταμένων γιὰ τὴν ἔκδοση τόμων πρὸς τιμὴν ἀποχωρούντων ἢ θανόντων Ἐφόρων καὶ καθηγητῶν). 108. Οἱ ἰδιῶτες (ὄσοι χρηματοδοτοῦν ἀνασκαφὲς πού γίνονται καὶ στὰ κτήματά τους ἀλλὰ δὲν δημοσιεύονται ποτέ). 109. Οἱ ἐφημερίδες, οἱ ὁποῖες δημιουργοῦν ἀρχαιολογικὰ εἰδῶλα καὶ ἥρωες.

110. Οί συλλογείς (κατά κανόνα είναι πλούσιοι και επιδιώκουν τροποποίηση του Ἀρχαιολογικοῦ Νόμου). 111. Ὁ ΓΟΚ. 112. Οί ἀρχαιοκάπηλοι. 113. Οί τυμβωρύχοι. 114. Τέλος, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση, ἡ ὁποία ἔχει καὶ τὸν ἰσχυρότερο, σιγὰ σιγά, λόγο στὴ διαμόρφωση τῶν πολιτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν μας πραγμάτων.

Κατὰ πληροφορίες, εἶχε ἰδρυθῆ στὴ Βέροια ἀπὸ ἰδιοκτῆτες οἰκοπέδων ἓνας δυναμικὸς Σύλλογος Ἀρχαιοπλήκτων, γιὰ νὰ ἀντιμετωπιστῇ ἡ ἄρνηση τῆς ἐκεῖ Ἐφορείας τῶν Ἀρχαιοτήτων νὰ χορηγήσει ἄδειες οἰκοδομήσεως σὲ χώρους μὲ ἀρχαιότητες. Ἀκόμη, ἰδιωτικὸς ντετέκτιβ ἔχει ἰδρύσει στὴν Ἀττικὴ Σύλλογο καταπολέμησης τῆς ἀρχαιοκαπηλίας («Ἀπογευματινὴ», 15 Ἰουλίου 1992). Τελευταῖα δημοσιεύτηκε («Κέρδος», 10 Φεβρουαρίου 1995) ὅτι ὁ Ὑπουργὸς Μακεδονίας-Θράκης θὰ ἰδρύσει Συμβούλιο Ἀρχαιολογικῆς Συνεργασίας, εἶδος Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου.

Δὲν θὰ προχωρήσω στὴν ἐξέταση τῆς ἐπίδρασης στὴν ἐλληνικὴ ἀρχαιολογία ὄλων αὐτῶν πὺ ἀπαρίθμησα. Χρειαζέται χώρος καὶ χρόνος. Πρέπει ὅμως νὰ δηλώσω ὅτι ὠφέλιμο γιὰ τὸν τόπο, σχετικὰ μὲ τὰ ἀρχαῖα πάντοτε, εἶναι μόνον ὅ,τι συντελεῖ στὴν ἀποκάλυψη, τὴ διάσωση καὶ τὴ μελέτη τῶν ἀρχαίων. Ἡ τελευταία ἀποδεικνύεται μόνον μὲ δημοσιεύσεις πὺ γίνονται κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ἐπιστήμης, μὲ παράλληλη ὑπαρξὴ ὄλων τῶν ἐπιστημονικῶν στοιχείων πὺ διασώζουν τὴν ἱστορία καὶ τὸ περιεχόμενο μιᾶς ἀνασκαφῆς (φωτογραφίες μὲ τὰ ἀρνητικά, πρωτότυπα σχέδια, κατάλογοι, ἀπόγραφα, ἔκτυπα κλπ.), κατατεθειμένα ἐπίσημα σὲ τόπο ὁ ὁποῖος παρέχει ἐγγύηση διατήρησής τους στὸ διηνεκές. Ὡς τέτοιους τόπους θεωρῶ μόνον τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία καὶ τὶς παλαιότερες τῶν Ξένων Σχολῶν, Ἰδρύματα τὰ ὁποῖα διαθέτουν ἐγκαταστάσεις, παράδοση, μεγάλο δημοσιευτικὸ ἔργο καὶ πλήρη συνείδηση τῶν ὑποχρεώσεών τους.

Τὰ παλαιότερα χρόνια ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ἀσκήσεις τὴν ἀρχαιολογικὴ ἐπιστῆμη ἦταν νὰ τεθῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ὑπηρεσίας, τῆς Ἐταιρείας ἢ μιᾶς τῶν παλαιῶν Ξένων Ἀρχαιολογικῶν Σχολῶν. Τὰ χρήματα τοῦ Ἰδρύματος Σίγγερ Πολινιακ (ἀνασκαφὴ Ἀναγυροῦντος) τὰ διαχειρίστηκε ἡ Ἐταιρεία καὶ ὁ Ἀριστόφρων ἔκαμε τὶς ἐρευνές του μὲσω τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Σήμερα δὲν ἰσχύει τὸ μονοπώλιο. Τὰ χρήματα ποὺ διαθέτει ἡ Ὑπηρεσία εἶναι πολλὰ καὶ εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν ἀπὸ τὰ μέλη της καὶ συστηματικὲς ἀνασκαφὲς καὶ βαρύτερες ἐκδόσεις. Τὸ προσωπικὸ τῆς Ὑπηρεσίας λοιπὸν δὲν χρειάζεται τὴν Ἐταιρεία, ἡ ὁποία καὶ πολὺ λιγότερους πόρους διαθέτει, ἀσκεῖ κάποια κηδεμονία στὴ διεξαγωγή τῶν ἀνασκαφῶν καὶ γίνεται ἐνοχλητικὴ μὲ τὴ διαρκὴ ὑπενθύμιση τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἀνασκαφῶν.

Οἱ πανεπιστημιακοὶ ἀρχαιολόγοι, οἱ ὁποῖοι τὰ τελευταῖα χρόνια αὐξήθηκαν γεωμετρικῶς, ἔχουν πολλαπλὲς πηγὲς χρηματικῶν πόρων. Πρῶτα τὰ Πανεπιστήμιά τους, τὰ ὁποῖα παρέχουν καὶ αὐτὰ πιστώσεις μεγαλύτερες ἀπὸ ὅσες δίνει ἡ Ἐταιρεία, κατόπιν διάφοροι χρηματοδότες, ἐπιχειρήσεις, Ἰδρύματα, Τράπεζες, ἰδιῶτες, τὸ Δημόσιο, οἱ Νομαρχίες καὶ οἱ Δήμοι ποὺ φιλοδοξοῦν νὰ ἐρευνήσουν τὴν τοπικὴ τους ἱστορία καὶ νὰ ἀποκτήσουν ὁ καθένας τὴ Βεργίνα τοῦ ἢ τὸν τάφο τοῦ τοπικοῦ Ἀγαμέμνονος.

Πόση βαρύτητα εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν οἱ ἔρευνες ποὺ γίνονται μὲ τὴν ὑποστήριξη, χρηματικὴ καὶ ἠθικὴ, τῶν φυσικῶν καὶ νομικῶν προσώπων ποὺ ἀπαρίθμησα; Εἶναι φανερό, ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι δὲν βρίσκονται ὅλα αὐτὰ τὰ πρόσωπα στὸ ἴδιο ἐπίπεδο. Φυσικὰ στὸ ὑψηλότερο βρίσκονται ἡ Ἐταιρεία καὶ οἱ Ξένες Σχολές, οἱ παλαιότερες, γιὰ λίγους ἀπλοὺς ἀλλὰ οὐσιώδεις λόγους. Ἔχουν ἀνεξαρτησία ποὺ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ καθορίζουν μόνες τοὺς ἐκάστοτε σκοποὺς τους, χωρὶς νὰ τίς ἐπηρεάζουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἄλλοι λόγοι ἀπὸ τοὺς ἐπιστημονικούς. Ἔχουν μακρὰ ἔως μακρότατη παράδοση ποὺ τοὺς ἐπιβάλλει τὴ συνέχιση τῆς δράσης τους καὶ τὴν, ἔστω καὶ ἀργά, ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών τους. Διαθέτουν ἐξοπλισμὸ ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἐργασία: μεγάλες ἐγκαταστάσεις, Ἀρχεῖα, πλούσιες Βιβλιοθήκες, κύρος.

Ἡ Ὑπηρεσία διαθέτει χρήματα, προσωπικό, τὴ δυνατότητα μελέτης τῶν ἀρχαίων χωρὶς διαδικασίες. Στερεῖται τῆς κεντρικῆς κατευθύνσεως καὶ ποτὲ δὲν ἀποφάσισε τὴν ἐκτέλεση μακρόπνοου ἐπιστημονικοῦ ἔργου. Τὸ σημαντικότερο Εὐρετήριο τῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος ποὺ ἄρχισαν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ὁ Ἀναστάσιος Ὀρλάνδος, ὁ Γεώργιος Σωτηρίου, ὁ Νικόλαος Κο-

τζιάς και ο Άνδρέας Ξυγγόπουλος, δὲν εἶχε συνέχεια. Τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ὁρλάνδου, μέγα ἔργο, ἦταν ἀτομικὸ ἐπίτευγμα.

Φαινομενικὸ μειονέκτημα τῆς Ὑπηρεσίας εἶναι ἡ κατὰ καιροὺς μετὰθεση τῶν ὑπαλλήλων. Τοῦτο ἦταν κανόνας γιὰ τοὺς νεώτερους τὰ παλαιότερα χρόνια. Μετὰ τὸ 1975 οἱ περισσότεροι ἀρχαιολόγοι ὑπηρετοῦν σὲ θέσεις τῆς ἀρεσκείας τους, συνεπῶς ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ πολύχρονη μελέτη καὶ νὰ τὴ φέρουν σὲ πέρας. Ἡ μελέτη αὐτὴ δὲν γίνεται γιὰ δύο κυρίως λόγους: οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπασχολημένοι μὲ συνεχεῖς ἀνασκαφές καὶ τὸ διαρκῶς καινούργιο σκεπάζει οἰαδήποτε σκέψη γιὰ τὴ μελέτη τῶν παλαιῶν εὐρημάτων, ἡ ὁποία χρειάζεται πραγματικὴ αὐτοθυσία. Κατὰ τὰ 18 χρόνια ποὺ διηύθυνα τὴν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Ἀττικῆς, κανεὶς καὶ καμία ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀρχαιολόγους τῆς Ἐφορείας δὲν θέλησε νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴ συνολικὴ μελέτη τῆς περιοχῆς ποὺ εἶχε στὴν ἐποπτεία του. Προτιμοῦσαν τὸ μικρὸ καὶ τὸ καινούργιο. Αὐτὸ φαίνεται ἄλλωστε καὶ ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες, στὶς ὁποῖες δημοσιεύονται συχνὰ ἐκτενεῖς περιγραφές μεγάλων ἀνακαλύψεων, ποὺ ξεχνιοῦνται τὴν ἐπομένῃ.

Οἱ πανεπιστημιακοὶ πᾶσχουν ἀπὸ τὸ διοικητικὸ τους σύστημα τῶν προαγωγῶν. Γιὰ νὰ φθάσουν στὶς ἀνώτερες βαθμίδες χρειάζεται νὰ ἐπιδείξουν δράση ἐπιστημονικὴ, συγγραφικὴ καὶ κυρίως ἀνασκαφικὴ. Πολλές φορές ἡ δεύτερη εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ δώσει τὸ ὑλικὸ γιὰ τὴν πρώτη. Τὸ διάστημα ὅμως μεταξὺ δύο ὑπηρεσιακῶν κρίσεων εἶναι μικρὸ γιὰ νὰ τοὺς ἐπιτρέψει τὴν ἐκπόνηση κάποιου μεγάλου ἔργου. Ἄλλωστε καὶ τὰ μέλη τῆς Ὑπηρεσίας καὶ οἱ πανεπιστημιακοὶ αἰσθάνονται ὑποχρεωμένοι νὰ μετέχουν στὰ ἀναρίθμητα ἐπιστημονικὰ συνέδρια ποὺ γίνονται στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ Ἐξωτερικόν, ἢ τουλάχιστον νὰ τὰ παρακολουθοῦν. Ὁ χρόνος ποὺ διαθέτουν γίνεται λιγότερος.

Τὰ κρατικά, σχεδὸν ἀνεξάρτητα ἐπιστημονικῶς, πρόσωπα ποὺ ἔχουν ἀναλάβει τὴν ἐκτέλεση μεγάλων, ἀναστηλωτικῶν κυρίως, ἔργων μοιάζουν μὲ τοὺς κύκλους ποὺ σχηματίζονται σὲ μία ἡσυχὴ λίμνη ὅταν ρίξεις ἓνα λιθάρι. Οἱ κύκλοι αὐτοὶ μεγαλώνουν διαρκῶς καὶ κάπου σβήνουν. Ἔτσι κι ἐδῶ ὁ ἀρχικὸς σκοπός, ὁ πρῶτος μικρὸς κύκλος, εὐρύνεται, ἡ θαυμαστὴ σύγχρονη τεχνολογία ἐπικρατεῖ, ὁ ἀρχικὸς στόχος γίνεται λεπτομέρεια

ένος γιγαντιαίου προγράμματος πού ξεπερνᾶ τὴ γενιά μας καὶ θὰ ξεπεράσει καὶ τὴν ἐπόμενη. Ὁ γιγαντισμὸς ἀφαιρεῖ πλέον τὴ δυνατότητα τοῦ ἐλέγχου, δηλαδή τὴ δυνατότητα τοῦ φρεναρίσματος. Τὸ ἔργο πού στὴν ἀρχὴ εἶχε σαφὴ ὄρια τώρα ἔχει γίνει αὐτόνομο σύστημα, τὸ ὁποῖο οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ κατευθύνουν. Πλῆθος ἐργαζομένων, μὴ ἀρχαιολόγων, συντηρεῖται ἀπὸ τὸ ἔργο καὶ ἡ διακοπὴ του ἢ ἡ ὀλοκλήρωσή του θὰ ἦταν γι' αὐτοὺς καταστροφικὴ. Θὰ ἔπρεπε νὰ βροῦν ἄλλη δουλειά. Ἀναγκαστικὰ λοιπὸν φροντίζουν νὰ εὐρύνουν τὶς δραστηριότητές τους (ὁ κύκλος στὸ νερὸ πού διαρκῶς μεγαλώνει). Οἱ νέες δραστηριότητες ὅμως, στὶς ὁποῖες κανεὶς δὲν ἀντιδρᾷ ἔστω καὶ ἐὰν ἀτομικῶς τὶς βρίσκει ἀνώφελες, συνήθως κοινωνικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ χαρακτήρα, δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὸν ἀρχικὸ σκοπὸ, δηλαδή τὰ μνημεῖα, ἀλλὰ γίνονται διαρκῆς κοσμικὴ ἐκδήλωση: ἡ μόρφωση τῶν φτωχῶν, ἡ γνωριμία τῶν παιδιῶν μὲ τὴ φύση, τὸ χῶμα, τὸ μάρμαρο, ἡ δημιουργία καλῆς γνώμης γιὰ τὶς ἀρχαιότητες. Φυσικὰ χρησιμοποιεῖται πλέον ἡ τηλεόραση καὶ τὰ ἄλλα ἠλεκτρονικὰ συστήματα, πολυέξοδα μὲν, ἀλλὰ πού δημιουργοῦν ἐπίφαση ἐκσυγχρονισμοῦ. Συνήθως μία κοινωνικὴ καταστροφὴ βάζει τέρμα σὲ ἐγχειρήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ὅπως ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἔφερε τὸ τέλος στὰ μεγαλεπήβολα καλλιτεχνικὰ ἔργα τῶν Ἀθηναίων τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

Ἄλλης φύσεως εἶναι οἱ ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες πού σχετίζονται μὲ τὰ μεγάλα ἔργα, λ.χ. τὸ μετρὸ, τὸ ἀεροδρόμιο στὰ Σπάτα. Ἐδῶ οἱ ἀρμόδιοι ἀρχαιολόγοι τῆς Ὑπηρεσίας ἐνεργοῦν ἔχοντας ἓνα βρόχο στὸν λαιμό: τὶς συμβάσεις τοῦ Δημοσίου μὲ τοὺς ἐργολάβους τῶν ἔργων, οἱ ὁποῖες ὑποχρεώνουν νὰ γίνεται ἡ ἔρευνα πολλὰς φορὲς ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴ δεοντολογία. Οἱ δύο περιπτώσεις λοιπὸν δημιουργοῦν μιὰν ἀντίφαση. Οἱ μὲν ἐργάζονται σὰν νὰ εἶναι αἰώνιοι, εὐρύνοντας διαρκῶς τὸν κύκλο τῶν ἐνδιαφερόντων τους, οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ ἀπολογοῦνται καθημερινῶς γιὰ τὴ ζημιὰ πού μπορεῖ νὰ προκαλέσουν στὸ Δημοσίο μὲ τὴ δῆθεν βραδύτητά τους.

Καθὼς συνέτασσα τὸ σημείωμα τοῦτο θυμήθηκα τὸν ἀρνητικὸ ὀρισμὸ ὡς πόλης τοῦ Πανοπέα τῆς Φωκίδος πού διατύπωσε ὁ περιηγητὴς Πausanias (X, 4, 1). Λέγει λοιπὸν πὼς «στάδια δὲ ἐκ Χαιρωνείας εἴκοσιν ἐς Πανοπέας ἐστί, πόλιν Φωκῶν, εἶ γε

ονομάσαι τις πόλιν καὶ τούτους, οἷς γε οὐκ ἀρχεῖα, οὐ γυμνάσιόν ἐστιν, οὐ θέατρον, οὐκ ἀγορὰν ἔχουσιν, οὐχ ὕδωρ κατερχόμενον ἐς κρήνην» (εἴκοσι στάδια ἀπὸ τῆ Χαιρώνεια ἀπέχει ὁ Πανοπεύς, πόλη τῶν Φωκέων, ἐὰν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ὀνομάσει πόλη, ἀφοῦ δὲν ἔχει δημόσια κτίρια, οὔτε γυμνάσιο, οὔτε θέατρο, οὔτε ἀγορά, οὔτε νερὸ πού νὰ τρέχει ἀπὸ κρήνη). Πόσα ἀπὸ τὰ πρόσωπα πού ἀπαρίθμησα παραπάνω διαθέτουν ἐκεῖνα πού ἐξασφαλίζουν τὴν ἐπιβίωσή τους, πόσα θὰ ὑπάρχουν καὶ στὴν ἐπόμενη γενιὰ καὶ πόσα θὰ μπορέσουν νὰ ἀφήσουν ἔργο πού θὰ δημιουργήσει παράδοση, αὐτὸ τὸ στέρεο θεμέλιο κάθε μεγαλόπνοου καὶ ὀφέλιμου ἐγχειρήματος; Ὁ 19ος αἰ. εἶχε γνωρίσει ἀνθησιση ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἱδρυσης ἐταιρειῶν ποικίλων σκοπῶν. Πόσες ὑπάρχουν ἀκόμη, ἔστω καὶ χειμαζόμενες;

Ἐνῶ ἡ ἀπάντηση στὸ παραπάνω ἐρώτημα εἶναι αὐτονόητη, ἐν τούτοις ἡ ἐπίδραση πού ἀσκοῦν τὰ περισσότερα πρόσωπα τοῦ καταλόγου μου εἶναι μεγάλη καὶ διαλυτική. Δημιουργοῦν διάσπαση τῶν ἐπιστημονικῶν δυνάμεων, κατακερματισμὸ τῶν δραστηριοτήτων καὶ τῶν ἐνδιαφερόντων καὶ ἱκανοποιοῦν ἀτομικὲς φιλοδοξίες, ὄχι ὅμως καὶ ἐπιστημονικὲς. Ἡ συμβολὴ στὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης τῶν προσώπων πού διαθέτουν χρήματα γιὰ ἀρχαιολογικοὺς σκοποὺς εἶναι στὴν πραγματικότητα μικρὴ. Χωρὶς γνώση τῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων εἴτε ἐνδίδουν σὲ παρακλήσεις γνωρίμων, εἴτε ἐφαρμόζουν πρόγραμμα χρηματοδότησης πού ὁμορφαίνει τὴν εἰκόνα τους. Καὶ ἐνῶ τὰ πρόσωπα αὐτά, Ἰδρύματα τὰ περισσότερα, εἶναι πολὺ γνωστά, ἄγνωστο παραμένει τὸ ἔργο πού βοηθοῦν.

Ἡ πλησμονὴ αὐτῆ τῶν προσώπων πού ἔχουν λόγο στὴ διαμόρφωση καὶ τὴν πρόοδο τῆς ἀρχαιολογίας στὴν Ἑλλάδα εἶναι καλὴ; Νομίζω ὅτι δὲν εἶναι. Οἱ ἐνέργειές τους γίνονται χωρὶς πρόγραμμα, χωρὶς τελικὸ σκοπὸ. Ἰκανοποιοῦν ἀτομικὲς ἐπιδιώξεις, κοσμικὴ προβολὴ καὶ δημιουργοῦν ἐφήμερα εἰδῶλα.

Ἡ ἀδιαφορία τῶν ἐταίρων κατὰ τὴν Α΄ Τακτικὴ Συνέλευση τῆς 13 Μαΐου, κυριότατα τῶν ἀρχαιολόγων, πραγματικὴ καὶ βεβαιωμένη, δὲν ὀφείλεται στὴ γήρανση τῆς Ἐταιρείας καὶ στὴ γνώση ὅτι δὲν μπορεῖ πλέον νὰ προσφέρει τίποτε, ἀλλὰ ἀντίθετα στὴν τάση τῆς ἱκανοποίησης τοῦ ἀτομισμού, ὁ ὁποῖος δὲν εὐνοεῖται ἀπὸ αὐτήν, τουλάχιστον σήμερα. Ὁ καθένας νομίζει ὅτι

ή δική του άνασκαφή ή ή έρευνα είναι ή μόνη σημαντική και θεωρεί ότι την άποψη αυτή πρέπει να την άσπαστη και ή Έταιρεία. Πιστεύει άκόμη ότι τὸ μόνο μέσο για τὴν πραγματοποίηση τῶν προσωπικῶν επιθυμιῶν είναι τὰ άφθονα χρήματα. Έκείνο πὸυ τὸυ άρνεῖται ή Έταιρεία τὸ άποκτᾶ εἰς στραφῆ πρὸς ἕνα ἄλλο πρόσωπο. Έάν ή Έταιρεία κρίνει ότι δὲν πρέπει να γίνει κάποια άνασκαφή, ὑπάρχουν ὁ Δήμαρχος, ὁ Νομάρχης, ὁ Περιφερειάρχης πὸυ θὰ τὴν ὑποστηρίξουν. Αὐτοὶ ὅμως, ὅπως και ή πλειονότητα τῶν προσώπων πὸυ μνημόνευσα, ποτὲ δὲν ἐνδιαφέρθηκαν και για τὴ δημοσίευση τοῦ εὔρηματος. Άρκοῦνται σὲ ὅσα, ὑμνητικὰ κυρίως, ἔγραψαν οἱ ἔφημερίδες. Τὸ ἁμάρτημα αὐτὸ βαραίνει ἀφόρητα και τὴν Έταιρεία. Γνωρίζω τί ὀφείλει να ἀποδώσει και μὲ πόση ἑλαφρότητα χειρίστηκε πολλὰ ἐπιστημονικὰ θέματα.

Τὸ 1985 ἕνας Γάλλος ἐπιγραφικός, ὁ ὁποῖος δὲν ζῆ, ὁ Paul Roesch, εἶχε μιλήσει μὲ σκληρὰ λόγια για τὴς ἀδημοσίευτες ἑλληνικὲς άνασκαφές, και εἶχε περιοριστῆ στὴς άνασκαφές τῆς περιοχῆς τῶν ἐνδιαφερόντων του: «Για πολλές σημαντικὲς άνακαλύψεις πρέπει κανεὶς να ἄρκεστῆ στὴς ‘προκαταρκτικὲς ἐκθέσεις’, τὴς ὁποῖες σπάνια ἀκολουθεῖ ή ὀριστικὴ δημοσίευση, ή στὴς ἐκθέσεις πεπραγμένων πὸυ δημοσιεύονται στὸ Ἐρχαιολογικὸν Δελτίον, στὰ Πρακτικά, στὸ Ἔργον, και συνοψίζονται στὸ BCH ή τὸ ArchRep». Έάν λοιπὸν ή Ἐπιμετοσία και ή Έταιρεία παρουσιάζουν τὴν εἰκόνα αὐτῆ, εὔκολα συμπεραίνουμε ποὶα είναι ή δημοσιευτικὴ δράση τῶν λοιπῶν προσώπων τοῦ καταλόγου. Ἰσως ἔφθασε λοιπὸν ὁ καιρὸς να ἀλλάξουμε τὸν τρόπο δημοσίευσης τῶν πορισμάτων τῶν άνασκαφῶν, τουλάχιστον τῆς Έταιρείας. Ἡ ὕπαρξη τριῶν περιοδικῶν μὲ τὸν ἴδιο σκοπὸ εἶναι πολυτέλεια πὸυ διασπᾶ τὸ ἔργο μας. Μήπως πρέπει να συγχωνεύσουμε τὰ δύο, Ἐφημερίδα και Πρακτικά, και ἀντὶ τῶν ἐτησίων ἐκθέσεων, πὸυ για πολλοὺς εἶναι βασανιστικὲς, να δίνονται ἐκτεταμένες δημοσιεύσεις πολλῶν ἐτῶν άνασκαφῆς; Θὰ προβληθῆ ἴσως ή μακρότατη παράδοση τῶν περιοδικῶν μας· ή παράδοση ὅμως δὲν εἶναι δεσμὰ ἀλλὰ θεμέλιο. Μποροῦμε και τοὺς τίτλους να διατηρήσουμε και τὴν ἀναγκαῖα ἀνανέωση να πραγματοποιησομε.

“Όσο ή Έταιρεία εφάρμοζε στο παρελθόν τὸ σύστημα τῶν διαδόσεων (μὲ τὴν ἀρχαία ἔννοια: διανομὴ δῶρων, κατανομὴ χορηγίας, μοίρασμα) παρουσίαζε ἐνδιαφέρον. Θυμοῦμαι τὴ Συνέλευση τοῦ 1987 (ΠΑΕ 1987, 360-373), κατὰ τὴν ὁποία μαχητικοὶ ἀρχαιολόγοι ζητοῦσαν, μέσα σὲ θύελλα λόγων, ἐξηγήσεις ἢ εὐθύνες ἀπὸ τὸ Συμβούλιο γιὰ ἀνεπαρκεῖς χρηματοδοτήσεις ἢ γιὰ χρηματικὰ ζητήματα ποὺ τοὺς ἐνδιέφεραν ἀτομικά. Καὶ τότε, μόνον ὁ Κωνσταντῖνος Καλλίας ἔκαμε λόγο γιὰ ἐπιστημονικὸ θέμα.

Καὶ στὸ ἀπώτερο παρελθὸν καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια, τὰ μετὰ τὸν πόλεμο, ἔγιναν πολλὲς ἀνασκαφὲς ἐκτὸς Ἑταιρείας. Ἐὰν ἐξαίρεσουμε τὶς σωστικὲς τῆς Ὑπηρεσίας, γιὰ τὶς ὁποῖες δημοσιεύονται τακτικὰ ἐκθέσεις στὸ Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον, καὶ ἐκτενέστερες μελέτες ἢ μεγάλες δημοσιεύσεις, πόσες ἀπὸ τὶς ἄλλες ἔχουν ὀλοκληρωθῆ; Ὑπάρχει ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀνασκαφῶν γνωστὸς ἀπὸ δημοσιογραφικὲς ἀνακοινώσεις, ξεχασμένες καὶ αὐτὲς στὰ ἀπρόσιτα φύλλα τῶν ἐφημερίδων. Γιατί ὁμως ξεχάστηκαν; Διότι, γιὰ νὰ θυμηθοῦμε τὸν Πausanias, βρέθηκαν ἀκυβέρνητες. Ἐκεῖνοι ποὺ τὶς ἔκαμαν δὲν διέθεταν ἀρχεῖα, γυμνάσιο, θέατρο, τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ ἐξασφαλίζουν τὸ αἴσιο πέρασ κάθε προσπάθειας, εἴτε τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὀνομάζονται Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, εἴτε Πρωσικὴ (!) Ἀκαδημία. Συλλογίζομαι τὴν παράδοση τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ, τὴ συμβολὴ του στὴν ἔκδοση τῶν ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τὴ διατήρηση τῶν στοιχείων ἐρέυνης, φωτογραφιῶν, ἀπογράφων, ἐκτύπων, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Boeckh, καὶ κυρίως τὴ διατήρηση ζωντανοῦ τοῦ πνεύματος ἐκπλήρωσης τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ. Ποῦ βρίσκονται ἄραγε τὰ στοιχεῖα τῶν μελετῶν τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων τοῦ παρελθόντος, πολὺτιμα γιὰ τὴ συνέχιση τῆς ἔρευνας; Ὅσο γνωρίζω, μόνο λίγων ἔχουν διασωθῆ οἱ σημειώσεις, οἱ φωτογραφίες καὶ τὰ ἔκτυπα, ὅπως τοῦ Βασιλείου Λεονάρδου, καὶ βρίσκονται ἀσφαλῆ στὸ Ἀρχεῖο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ χαρτιὰ τοῦ Παναγιώτη Εὐστρατιάδη, τοῦ Γεωργίου Οἰκονόμου, τοῦ Ἀναστασίου Ὀρλάνδου, τοῦ Ἰωάννη Τραυλοῦ, τοῦ Ἰωάννη Παπαδημητρίου, τοῦ Χρήστου Καρούζου, τοῦ Ἰωάννη Θερεσιάδη, ποὺ προσέφεραν στὴν Ἑταιρεία φωτισμένοι συγγενεῖς. Τῶν ὑπολοίπων ἀρχαιολόγων τὰ χαρτιὰ καὶ τὰ βιβλία πούληθηκαν, ἢ πετάχτηκαν ἢ ἀγνοοῦνται, γιὰ ἐκεῖνοι

πού τὰ διαχειρίστηκαν δὲν ἦσαν σὲ θέση νὰ λάβουν τὴ σωστὴ ἀπόφαση γιὰ τὴν τύχη τους.

Ὅσο ἡ Ἐταιρεία ἦταν τὸ μόνο πρόσωπο στὴν Ἑλλάδα πού ὑποστήριζε τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, παρουσίαζε ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἀρχαιολόγους. Ἡ σημερινὴ ἀφθονία τῶν χρημάτων, πού διαθέτουν τρίτοι, ἔχει προκαλέσει μείωση τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸ γεραρὸν καθίδρυμα. Τῆς μείωσης αὐτῆς ἡ ἀπόδειξη ἦσαν τὰ ὄσα δὲν ἐλέχθησαν κατὰ τὴν Α΄ Τακτικὴ Συνέλευση τῆς 13 Μαΐου.

B.X.Π.

ΔΩΡΕΕΣ

Ἐκ μέρους τῆς κυρίας Ἑλλης Μαλάμου εἰς μνήμην Ἀθανασίου Πετιοάλη Διομήδη.

Ἐκ μέρους τῆς κυρίας Γεωργίας Μπάρλα εἰς μνήμην Δημητρίου Πάλλα.

Ἐκ μέρους τῆς κυρίας Σταματίας Ξυλᾶ καὶ τῆς κυρίας Ματρώνας Εἰγον ἰδιαίτερα σημαντικὴ δωρεὰ γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἔργου τῆς Ἐταιρείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Στὸν κατάλογο τῶν προσώπων πού ἐπιδρῶν στὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιολογία ὑπάρχουν μερικά, ἀρκετά, τῶν ὁποίων ἡ συμβολὴ εἶναι ἀρνητικὴ. Οἱ γνῶστες τῶν πραγμάτων εὐκόλα τὰ διακρίνουν.

Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ 1995

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στὴν Ἀθήνα σήμερα, Σάββατο 13 Μαΐου 1995, ὥρα 10 π.μ., ἔγινε στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Πανεπιστημίου 22, ἡ Πρώτη Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παραβρέθηκαν οἱ ἑξῆς:

320. Βασίλειος Χ. Πετράκος, 77. Γεώργιος Σ. Δοντιᾶς, 263. Ἀσπασία Ντίνα, 419. Νικόλαος Χολέβας, 303. Ροζαλίνδη Παπαντωνίου, 17. Δικαῖος Βαγιακάκος, 418. Μιλιτιάδης Χατζόπουλος, 97. Ἀναστάσιος Ζοῦμπος, 337. Ἑλπίνα Ραυτοπούλου, 355. Δέσποινα Σκορδᾶ, 143. Σπυρίδων Κοκκολιάδης, 269. Μαρία Οἰκονομάκου, 32. Κίμων Βορίδης, 54. Τάσος Γριτσόπουλος, 106. Μαρία Θεοχάρη, 264. Χρῆστος Ντούμας, 361. Γεώργιος Σταϊνχάουερ, 406. Μαρία Χαιρέτη, 125. Σπυρίδων Κανίνιας, 80. Φανὴ Δροσογιάννη, 159. Ἑλένη Κούκκου, 49. Μαρία Παντελίδου Γκόφα, 404. Ἀλέξανδρος Φωτιάδης, 66. Ἄγγελος Δεληβορριάς, 324. Φώτιος Πέτσας, 130. Θεοδώρα Καράγιωργα, 302. Ἐλπιδοφόρος Παπαντωνίου, 139. Δημήτριος Κοζομπόλης, 304. Κωνσταντῖνος Παπαπάνος, 323. Ἰωάννης Πετρόχειλος, 23. Ντόρα Βασιλικοῦ, 341. Αἰκατερίνη Ρωμοπούλου, 26. Ἄγγελος Βλάχος, 18. Ἀλεξάνδρα Βάλδικρη Κοιτώνη, 206. Μανουῖσος Μανούσας, 195. Μιχαὴλ Λουλλουπῆς, 175. Ἄδωνις Κύρου, 100. Γεράσιμος Ζώρας, 262. Κυριάκος Ντελόπουλος, 199. Ἀλέξανδρος Μαζαράκης Αἰνιάν, 181. Θάλεια Λαζαρίδου, 95. Δημοσθένης Ζιρῶ, 283. Μπεᾶτα Παναγοπούλου, 20. Ἑλένη Βάλτερ Καρύδη, 55. Κωνσταντῖνος Λαβάρας, 109. Σπυρίδων Ἰακωβίδης, 247. Εὐαγγελία Μπουρνιά, 140. Μίνως Κοκολάκης, 118. Πέτρος Καλλιγᾶς, 61. Ἡρακλῆς Δανιήλ, 305. Ἰωάννης Παπαποστόλου, 224. Διονύσιος Μινῶτος, 200. Ἰωάννης Μαζαράκης Αἰνιάν, 414. Ἀθανάσιος Χατζηκακίδης, 65. Ἰφιγένεια Δεκουλάκου, 197. Ἰωάννης Λῶλος, 170. Χαράλαμπος Κριτζᾶς, 157. Ἀγνή Κουβελαῖ, 391. Γεώργιος Τσεκούρας, 351. Παναγιώτης Σιμωνῆς, 155. Μιχαὴλ Κοσμόπουλος, 241. Ἑλένη Μπέζη, 423. Δωροθέα Χριστοπούλου, 258. Παναγιώτης Νικολόπουλος, 271. Μάντω Οἰκονομίδου, 291. Κωνσταντῖνος Παπαδημητρίου, 382. Μενέλαος Τουρτόγλου, 379. Ἔβη Τουλούπα, 184. Βασίλειος Λαμπρινουδάκης, 12. Βασίλειος

Ἄραβαντινός, 5. Γεωργία Ἀλευρά, 308. Ἐλένη Παπασταύρου, 67. Κωνσταντίνα Πέππα Δελμούζου, 209. Λίλα Μαραγκοῦ, 362. Ἀλκμήνη Σταυρίδου, 92. Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου, 50. Δημήτριος Γκόφας, 48. Νικόλαος Γκιολές, 87. Κλεοπάτρα Εὐστρατίου, 193. Νικόλαος Βέλτσος Λούβαρης.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ. Γεώργιος Δοντιᾶς κήρυξε τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδρίας καὶ κάλεσε τοὺς ἐταίρους νὰ ἐκλέξουν μὲ φανερὴν γηφοφορία Πρόεδρο καὶ Γραμματέα τῆς Συνέλευσης καὶ τοὺς ἀναπληρωτέας τους. Πρόεδρος ἐκλέχθηκε ὁ κ. Σπυρίδων Κοκκολιάδης, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Κωνσταντῖνος Δαβάρας, Α΄ Γραμματεὺς ἡ κυρία Μαρία Παντελίδου Γκόφα καὶ Β΄ Γραμματεὺς ἡ κυρία Ἀσπασία Ντίνα.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης εὐχαρίστησε γιὰ τὴν ἐκλογή του καὶ ζήτησε ἀπὸ τοὺς ἐταίρους νὰ ἐκλέξουν μὲ μουσικὴ γηφοφορία πέντε μέλη τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴ χρήση τοῦ 1995 καὶ ὄρισε ὡς γηφολέκτες τὴν κυρία Μαρία Οἰκονομάκου καὶ τὸν κ. Ἀλέξανδρο Μαζαράκη Αἰνιάννα.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς γηφοφορίας καὶ τὴν καταμέτρηση τῶν γήφων ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἀνακοίνωσε ὅτι γήφισαν 77 ἐταίροι καὶ ἔλαβαν, ὁ κ. Τάσος Γριτσόπουλος 71 γήφους, ἡ κυρία Ἰφιγένεια Δεκουλάκου 74, ὁ κ. Ἰορδάνης Δημακόπουλος 73, ὁ κ. Πάντος Πάντος 75, ὁ κ. Γεώργιος Σταϊνχάουερ 74 καὶ ἀνὰ μία γήφο οἱ κυρίες Ἀδηνᾶ Καλογεροπούλου, Φανὴ Δροσογιάννη, Ἐβη Τουλούπα, Θεοδώρα Καραγιωργα καὶ ὁ κύριος Ἰωάννης Παπαποστόλου. Μία γήφος ἦταν λευκὴ. Ἐκλέχθηκαν ὡς μέλη τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὸ 1995 οἱ πέντε πρῶτοι.

Ἀκολούθως ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης κάλεσε τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου νὰ ἐκδέσει τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸ 1994 καὶ ἐκεῖνος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ Συμβουλίου γιὰ τὰ πεπραγμένα τοῦ 1994 δὲ εἶναι εὐχάριστος, γιὰτὶ δὲ περιγράφει αἰσθητὴ πρόοδο τοῦ ἔργου τοῦ ἀρχαίου Ἰδρύματός μας. Κατὰ καθῆκον ὅμως δὲ ἀρχίσει μὲ λυπηρὰ γεγονότα, δηλαδὴ τὴ μνημόνευση ἐκείνων τῶν ἐταίρων ποὺ ἔφυγαν κατὰ τὴ χρονιὰ ποὺ πέρασε καὶ κατὰ τοὺς πρῶτους μῆνες τοῦ 1995.

Ἄδοκτος ὑπῆρξε, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1994, ὁ θάνατος τοῦ νέου ἐταίρου μας Ἀριστοτέλη Σταυρόπουλου, καθηγητῆ τῆς ἱατρικῆς καὶ ἱστορικοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο εὐλόγα περιμέναμε σημαντικὴ βοήθεια σὸ ἔργο μας. Ἐξ ἴσου ἀπροσδόκητη ἦταν, σὺς 10 Νοεμβρίου, ἡ ἀπώλεια τοῦ ἐπιύμου ἐταίρου μας René Ginouès, φίλου καὶ συνεργάτη Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων, καὶ κυρίως φίλου τῆς Ἑλλάδος καὶ μελετητῆ τῆς ἱστορίας τῆς.

Σὲ βαθύτατο γῆρας ἀπεβίωσε, σὺς 8 Δεκεμβρίου, ἡ Σέμνη Καρούζου, ἡ πρώτη ἀλλὰ καὶ διαπρεπέστερη Ἑλληνίδα ἀρχαιολόγος, σύζυγος τοῦ Χρήστου Καρούζου, ἐταῖρος ἀπὸ τοῦ 1926 καὶ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὰ ἔτη 1975-1977. Τὸ ἐπιστημονικὸ τῆς ἔργο, καὶ σ' αὐτὸ περιλαμβάνω καὶ τὸ κακῶς λεγόμενον ὑπηρεσιακὸ γιὰ τοὺς Ἐφόρους καὶ Ἐπιμελητὲς τῶν Ἀρχαιοτήτων τουλάχιστον, ξεπερνᾷ κάθε ὑψηλὸ ὄριο. Ἡ Ἐταιρεία δὲ τιμᾶσει τὴ μνήμη τῆς μὲ τὴν ἔκδοση τμητικοῦ τόμου.

Σὺς 18 Μαρτίου 1995 ἀπεβίωσε ἡ ἐταῖρος μας Βάννα Χατζημικάλη, στέλεχος τῆς Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς καὶ λίγες ἡμέρες ἀργότερα, σὺς 23 Μαρτίου, ἡ Μαρία Σιγανίδου, ἐπίτιμος Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων, ἡ ὁποία ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον δεκαετίες ὑπηρέτησε σὲ Ἐφορεῖες τῆς Μακεδονίας, ὅπου προσέφερε σπουδαῖες ὑπηρεσίες. Σὺς 10 Ἀπριλίου ἀπεβίωσε ὁ ἐπίτιμος ἐταῖρος μας Ἀνδρέας Μπελέτσι, ἑλληνιστῆς καὶ φιλέλληνας. Ἀσχολήθηκε κυρίως μὲ τὴ μελέτη καὶ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τελευταῖο μεγάλο ἔργο του ἦταν ἡ μετάφραση τῶν *Ἱστοριῶν* τοῦ Ἡροδότου στὰ οὐκρανικά. Σὺς 28 Ἀπριλίου ἀπεβίωσε ὁ Διευθυντῆς τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Martin Price, διαπρεπῆς νομισματολόγος. Τὸ τελευταῖο θλιβερὸ ἄγγελμα ἦταν τοῦ θανάτου τοῦ Ἐφόρου Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ κατόπιν καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Δημητρίου Πάλλα, προχθὲς τὸ βράδυ, 11 Μαΐου. Εἶχε γίνει ἐταῖρος τὸ 1931 καὶ ἦταν ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν τῆς πρώτης ἑκατονταετίας τῆς Ἐταιρείας.

Τῆς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ 1994 ἀποχώρησαν ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐταιρείας τρεῖς παλαιοὶ ὑπάλληλοί τῆς, ἡ κυρία Ἄννα Μαλεβίτου καὶ οἱ κύριοι Ἰωάννης Παπαδημητρακόπουλος καὶ Ταξιάρχης Ταξιάρχου. Νωρίτερα, τὸ καλοκαίρι, εἶχε ἀποχωρήσει ὁ κύριος Νικόλαος Κουντούρης. Τὸ Συμβούλιο λυπεῖται πὺ στερήθηκε παλαιοὺς συνεργάτες, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀφοσίωση, ἐπὶ δεκάδες ἐτῶν, συνέβαλαν σὺν πρόδο τοῦ ἔργου τῆς.

“Όπως κάθε χρόνο, η οικονομική διαχείριση της ‘Εταιρείας ελέγχθηκε από ‘Ορκωτό Λογιστή, πέραν του ‘Εσωτερικού ‘Ελέγχου που αφορά τους υπολόγους χρηματικής διαχειρίσεως έργων της ‘Εταιρείας και του ελέγχου που γίνεται από την εξ εταίρων ‘Ελεγκτική ‘Επιτροπή. Της ‘Επιτροπής αυτής την έκθεση θα ακούσετε εύθυσ μετά τη δική μου.

Της Βιβλιοθήκης μας έγινε χρήση κατά το 1994 από 1.800 μελετητές. Πλουτίστηκε εξ άλλου με 1.600 τόμους νέων βιβλίων, από τους οποίους οι 585 προέρχονται από αγορές, οι 526 από δωρεές και οι λοιποί 489 από ανταλλαγές.

Με τις αγορές των τελευταίων ετών συμπληρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό τα κενά που είχαν δημιουργηθῆ με τὸν καιρό. Συνεχίστηκε επίσης με ἔντονο ρυθμὸ ἡ βιβλιοδεσία 900 παλαιῶν καὶ νέων βιβλίων. Γιὰ τὴν καλύτερη λειτουργία τῆς Βιβλιοθήκης τὸ Συμβούλιο συνέταξε καὶ ἐνέκρινε Κανονισμό.

Συνεχίστηκε ἡ ὀργάνωση καὶ ὁ ἐμπλουτισμὸς τοῦ μοναδικοῦ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς ἀρχαιολογίας ‘Αρχείου μας, τοῦ ὁποῖου ἡ σημασία γίνεται ὀλοένα καὶ περισσότερο ἀνυπληρωτή, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἀδρόα αἰτήματα χορήγησης στοιχείων. Στὸ ‘Αρχεῖο συμπληρώθηκε ἡ κατάταξη τῶν ἐγγράφων καὶ σχεδίων τοῦ ‘Ιωάννη Τραυλοῦ καὶ ἔγινε ὁ κατάλογός τους. Μοῦ εἶναι εὐχάριστο νὰ σὰς ἀναφέρω ὅτι τὸ ἀρχεῖο αὐτὸ τοῦ Τραυλοῦ ἀποτελεῖ σπάνιο παράδειγμα πληρότητας καὶ εἶναι μοναδικὸ ἐργαλεῖο γιὰ τὴ μελέτη τῶν ‘Αθηνῶν καὶ τῆς ‘Ατικῆς. Γιὰ μία ἀκόμη φορὰ πρέπει νὰ εὐχαριστήσουμε τὴν κυρία Τραυλοῦ καὶ τὴν κυρία Κόκκου, σὺς ὁποῖες ὀφείλεται τὸ ὅτι περιῆλθε σὴν ‘Εταιρεία τὸ πολῦτιμο αὐτὸ ἀρχεῖο.

Συνεχίστηκε ἀκόμη ἡ συντήρηση τῶν μεγάλων φωτογραφιῶν μνημείων καὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων τῆς ‘Ελλάδος, λήψεως τοῦ 1910. ‘Αλλὰ καὶ τοῦ μοναδικοῦ Φωτογραφικοῦ ‘Αρχείου μας ἔγινε ἐμπλουτισμὸς καὶ χρήση ἀπὸ τοὺς μελετητές. “Όπως καὶ τὰ προηγούμενα χρόνια, τὸ ‘Αρχεῖο παρέχει ἀκόμη πληροφορίες γιὰ ἐπιστημονικὴ χρήση ἀπὸ τὸν ἠλεκτρονικὸ Ἦσοαυρὸ τῆς ‘Ελληνικῆς Γλώσσης καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσης ἠλεκτρονικὴ ἀρχαιολογικὴ βιβλιογραφία τοῦ Γερμανικοῦ ‘Ινστιτοῦτου τῆς Ρώμης. Καὶ γιὰ τὸ ‘Αρχεῖο συντάχθηκε καὶ ἐγκρίθηκε Κανονισμὸς λειτουργίας.

Οἱ ἐκδόσεις μας ἦταν καὶ τὸ 1994 πολλὲς καὶ ἰδιαίτερα σημαντικές. Κυκλοφορήθηκαν ὁ τόμος τοῦ *Μέντορος* τοῦ 1994, τοῦ *Ἐργου* τοῦ 1993, τῆς *‘Αρχαιολογικῆς ‘Εφημερίδος* τοῦ 1992 καὶ τῶν

Πρακτικῶν τοῦ 1991. Ἄκόμη ἀνατυπώθηκαν, διότι εἶχαν ἐξαντληθῆ, τὰ κλασικὰ πλέον συγγράμματα τοῦ Ἀναστασίου Ὁρλάνδου, *Ἡ ξυλόστεγος παλαιохριστιανικὴ βασιλικὴ τῆς μεσογειακῆς λεκάνης καὶ τὰ ὑλικά δομῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ οἱ τρόποι ἐφαρμογῆς αὐτῶν*. Τὰ δύο αὐτὰ βιβλία, σὲ δύο τεύχη τὸ πρῶτο καὶ σὲ τρία τὸ δεύτερο, ἀνατυπώθηκαν σὲ ἓναν, μικρότερου σχήματος τόμο, μὲ νέα διάταξη τῶν εὔρετρίων πού ἐξυπηρετεῖ τὸν μελετητή. Ἀνατυπώθηκε ἀκόμη τὸ βιβλίον τοῦ Στυλιανοῦ Πελεκανίδου, *Καλλιέργης. Ὁλης Θεσσαλίας ἄριστος ζωγράφος*.

Ἀπὸ τὴς νέες ἐκδόσεις μας σὰς μνημονεύω τὰ δίτομα *Πρακτικὰ τῆς Γ' Ἐπιστημονικῆς Συνάντησης γιὰ τὴν ἑλληνιστικὴ κερραμικὴ*, τὸ βιβλίον τοῦ Μανόλη Ἀνδρόνικου, *Βεργίνα II. Ὁ «τάφος τῆς Περσεφόνης»*, ἑλληνικὰ καὶ ἀγγλικά, τὸν πρῶτο τόμο τοῦ ἔργου τοῦ Κωνσταντίνου Συριόπουλου, *Ἡ προϊστορικὴ κατοίκσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ γένεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, τὸ βιβλίον τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαγεωργίου Βενετᾶ, *Ἡ ἀρχαία κληρονομία καὶ τὸ ἱστορικὸ τοπίο σὲ μία σύγχρονη πρωτεύουσα*, στὰ ἀγγλικά, τὴ διατριβὴ τῆς Χριστίνης Τελεβάντου, *Ἀκρωτήρι Θήρας. Οἱ τοιχογραφίαι τῆς Δυτικῆς Οἰκίας* καί, τέλος, τὴν ἀνατύπωση σὺν σειρὰ τῆς «Βιβλιοθήκης» τοῦ ἔργου τοῦ ὀμιλοῦντος γιὰ *τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940-1944*.

Τῶν ἐκδόσεών μας, παρὰ τὴ μερικὴ διακοπὴ τῆς ἀτελοῦς διανομῆς, χορηγήθηκαν δωρεὰν στὶς Ἐφορεῖες τῶν Ἀρχαιοτήτων, στὰ μέλη τῆς Ὑπηρεσίας, στοὺς πανεπιστημιακοὺς, σὲ Ἰδρύματα καὶ Βιβλιοθῆκες, βιβλία ἀξίας 32.117.494 δραχμῶν.

Τῆς Σχολῆς Διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης συνεκίστηκε ἡ λειτουργία γιὰ ἕκτη χρονιά, μὲ δύο κύκλους μαθημάτων. Ὁ πρῶτος ἀφοροῦσε τὴν τοπογραφία μεγάλων κέντρων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ δεύτερος περιελάμβανε μαθήματα γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μορφή στὴ βυζαντινὴ τέχνη καὶ γιὰ τὴ διαλεκτικὴ σχέση θεωρίας καὶ τέχνης στὴν Ἰταλικὴ Ἀναγέννηση τοῦ 15ου αἰ.

Συνεκίστηκε ἡ σύνταξη τοῦ Ἀρχείου τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς (ΑΡΜΑ), τοῦ ὁποῦ οὗ τρίτος τόμος δὰ δοθῆ ἐφέτος στὸ τυπογραφεῖο. Ἐπίσης, συνεκίστηκε ἡ σύνταξη τοῦ Συντάγματος τῶν Ἐπιθυμίων Μνημείων τῆς Ἀττικῆς (ΣΕΜΑ), μὲ τὴ συλλογὴ νέων ἐπιγραφῶν, πέραν ἐκείνων πού δημοσίευσε τὸ 1940 ὁ Kirchner. Τὰ ἔργα εἶναι μεγάλα καὶ κοπιαστικά, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὰ μᾶς ἀνταρμείει.

Οί ανασκαφές τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1994 ἦσαν αἰσθητὰ λιγότερες ἀλλὰ ὄχι λίγες. Αὐτὲς ἔγιναν στὸν Ραμνούντα, στὸ Σούνιο, στὸν Θορικὸ καὶ στὴν Ἐλευσίνα. Στὶς Μυκῆνες, στὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτα καὶ στὴ Μεσοίνη. Στὸν Θέρμο, στὴ Φιλιππιάδα, στὸ Νυκιλί Τάς, στὴ Χριστιανικὴ Ἀμφίπολη, στὴν Τορώνη, στὸ Ἀκρωτήρι τῆς Θήρας, στὴ Νάξο καὶ στὴ Βασιλικὴ Ἱεράπετρας. Δεκάδες ἐπίσης ὑπῆρξαν οἱ χρηματοδοτήσεις μελετῶν καὶ ἐρευνῶν, καθὼς καὶ οἱ ἐνισχύσεις ἐπιστημονικῶν ἔργων, ποὺ ἀναφέρονται λεπτομερῶς στὸν τόμο τοῦ Ἔργου γιὰ τὸ 1994 ποὺ δὰ παραλάβετε αὔριο. Μνημονεύω μόνον ἐδῶ τὶς δύο δῖμνες ὑποτροφίες ποὺ δίδει ἡ Ἑταιρεία σὲ Κυπρίους ἀρχαιολόγους καὶ τοὺς πολλοὺς ἐπιστήμονες ποὺ φιλοξενήθηκαν στὸν ξενώνα μας.

Οἱ δωρεὲς ποὺ δέχτηκε ἡ Ἑταιρεία κατὰ τὸ 1994 ἦσαν λίγες. Τοῦτο συνέβαινε πάντοτε, μάλιστα ὁ Στέφανος Κουμανούδης εἶχε παρατηρήσει αὐτὴ τὴ δυσχέρεια, ἡ ὁποία φυσικὰ ἐξηγεῖται σήμερα καλύτερα παρὰ τὸ 1881. Τότε οἱ δωρητὲς λέγονταν εὐεργέτες καὶ βοηθοῦσαν στὴν ἀνάπτυξη μιᾶς μικρῆς Ἑλλάδος καὶ μιᾶς ἐπίσης μικρῆς ἐπιστήμης. Σήμερα, οἱ λεγόμενοι χορηγοὶ περιμένουν κάποιο ἀντάλλαγμα. Καὶ ἡ τιμητικὴ μνεῖα τῆς δωρεᾶς τοὺς δὲν εἶναι ἀρκετὴ.

Τὸ ζήτημα τῆς ἴδρυσης Τμήματος τῆς Ἑταιρείας στὴν Κύπρο προχώρησε σημαντικά. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου προσέφερε στὴν Ἑταιρεία κατάλληλο οἶκημα γιὰ τὴ στέγασί του, ποὺ, ὅπως γνωρίζετε, ἔχει ἀποφασιστῆ νὰ ἰδρυθῆ στὴ μεγαλόνησο. Ἡ Κυπριακὴ Κυβέρνηση ἀνέλαβε τὰ ἔξοδα τῆς ἐπισκευῆς. Ἦδη ἔχουμε ἐνεργήσει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ γιὰ τὴ ρύθμιση τῶν θεμάτων ποὺ συνεπάγεται τὸ ἐγχεῖρημα καὶ περιμένουμε τὶς ἀποφάσεις του. Ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπενθυμίσω στοὺς ἐταίρους ὅτι ὅταν τὸ Συμβούλιο ἀποφάσιζε τὸ 1989 τὴν ἴδρυση τοῦ Τμήματος, κατόπιν προτροπῆς τοῦ Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κυρίου Βασιλείου, εἶχε λάβει τὴ συγκατάθεση τῶν Ὑπουργῶν Πολιτισμοῦ καὶ Ἐξωτερικῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους περιμένουμε τώρα τὴν ἀναγκαίᾳ χρηματικὴ ἐνίσχυση γιὰ τὴ λειτουργία του.

Σᾶς μίλησα ἕως τώρα γιὰ ὅσα ἔγιναν πέρυσι. Θὰ ἐκδέσω ἀκόμη δύο σημαντικὰ ζητήματα καὶ οἷς παρακαλῶ νὰ ἐντείνετε τὴν προσοχή σας. Τὸ πρῶτο εἶναι τοῦ προγράμματος τῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἐρευνῶν. Ὅρισμένοι ἐταῖροι, ἐκεῖνοι ποὺ διευθύνουν ἀνασκαφές τῆς Ἑταιρείας, ἔχουν ἤδη λάβει ἐγκύκλιο μὲ τὴν ὁποία

τοὺς γνωστοποιεῖται ἡ δραστικὴ περικοπὴ τῶν ἐφεινῶν χρηματοδοτήσεων. Τοῦτο ὀφείλεται σὲ δύο λόγους, στὴ γενικὴ οἰκονομικὴ κατάσταση, δηλαδὴ τὸν πληθωρισμό, καὶ στὴ μείωση τῶν ἐπιτοκίων. Ἐνῶ ἡ περιουσία τῆς Ἑταιρείας δὲν μειώθηκε, ἀντιθέτως μειώθηκαν τὰ εἰσοδήματά της, καὶ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως, μὲ τὴν αὐξησὴν τοῦ πληθωρισμοῦ. Ἡ διατυμπανιζόμενη πώση του δὲν ἐπαναφέρει τὶς τιμὲς τῶν πραγμάτων στὰ παλαιὰ ἐπίπεδα. Ἔτσι, τὰ αἰτήματα τῶν Διευθυντῶν τῶν ἀνασκαφῶν γίνονται μεγαλύτερα καὶ τὸ Συμβούλιο δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἱκανοποιήσει.

Τὸ δεύτερο ζήτημα εἶναι τὰ αἰτήματα χρηματοδότησης δημοσιεύσεων ἀνασκαφῶν, μάλιστα τῆς Ἑταιρείας, τὰ ὁποῖα πολλὲς φορὲς εἶναι παράδοξα. Ὑποτίθεται ὅτι ὅταν κάποιος ἐκτελεῖ ἀνασκαφὴ, φροντίζει κατὰ τὴ διάρκειά της, μάλιστα ὅταν εἶναι πολυετής, νὰ λάβει τὶς ἀναγκαῖες φωτογραφίες, νὰ ἐκπονήσει τὰ ἀπαραίτητα σχέδια καὶ νὰ συντάξει, πρὶν ἀπὸ οὐδὲν ἄλλο, τοὺς καταλόγους τῶν εὐρημάτων καὶ τὶς περιγραφὰς τῶν κατὰ χώραν ἀρχαίων. Τὸ νὰ ζητοῦνται ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, μετὰ τὴ λήξη τῆς ἀνασκαφῆς, χρήματα γιὰ τὶς ἐργασίες πού σᾶς ἀνέφερα, δείχνει ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διπύδυνε τὴν ἀνασκαφὴν ἐξετέλεσε πλημμελῶς καὶ μὲ ἀδιαφορία τὸ ἔργο πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὸ Συμβούλιο. Ἡ Ἑταιρεία δὲν ἀρνήθηκε ποτὲ τὴ βοήθειά της σὲ κανέναν, μὲ λύπη ὅμως σᾶς λέγω ὅτι ὑπάρχει μακρότατος κατάλογος ἀρχαιολόγων πού ἔλαβαν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση γιὰ τὴ σύνταξη τῆς δημοσίευσής, χωρὶς αὐτὴ ποτὲ νὰ παραδοθῆ. Ἀκόμη, μερικοί, ἐνῶ ἐνισχύθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία ἢ τὸ Δημόσιο γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ, ἐφρόντισαν ἢ δημοσίευσαν νὰ γίνῃ ἀπὸ ξένο Ἴδρυμα.

Τὸ ζήτημα τῶν χρηματοδοτήσεων εἶναι μεγάλο καὶ τὸ Συμβούλιο, ὅταν ἐξετάζει σχετικὰ αἰτήματα, λαμβάνει ὑπόψη τοὺς πολλοὺς παράγοντες καὶ κυρίως τὴ συνέπεια τοῦ αἰτουμένου ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν παλαιότερων ἐπιστημονικῶν ὑποχρεώσεων του.

Αὐτὰ ἦσαν, κυρίες καὶ κύριοι ἑταῖροι, ὅσα εἶχε τὸ Συμβούλιο νὰ σᾶς ἀνακοινώσῃ γιὰ τὸ 1994».

Μετὰ τὴν ἐκδουρσίωση τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ἀκολούθησε ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκδουρσίωσης τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὸ ἔτος 1994 ἀπὸ τὴν Ἀ' Γραμματέα τῆς Συνέλευσης κυρία Μαρία Παντελίδου Γκόφα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀκολούθως:

ΠΡΟΣ
ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Σύμφωνα με τις διατάξεις τῶν ἄρθρων 31 καὶ 32 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ συντάσσει ἔκθεση σχετικὰ μὲ τὸν ἔλεγχο τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ λήξαντος ἔτους, τὴν ὁποία καὶ ὑποβάλλει πρὸς τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν Ἐταίρων.

Κατὰ τὸ ἄρθρο 17 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἡ τήρηση τῶν λογιστικῶν βιβλίων γίνεται κατὰ τὸ διπλογραφικὸ σύστημα μὲ μηχανογραφικὸ τρόπο. Τὰ λογιστικὰ βιβλία ποὺ τηρήθηκαν μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ εἶναι τὰ ἑξῆς: 1. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιο Ταμείου, 2. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιο Διαφόρων Πράξεων, 3. Συγκεντρωτικὸ Ἡμερολόγιο, 4. Συγκεντρωτικὸ Καθολικὸ, 5. Καρτέλες κατὰ λογαριασμὸ Γενικοῦ Καθολικοῦ ἀναλυτικά, 6. Βιβλίον Ἐγγραφῶν Ἰσολογισμοῦ.

Βάσει τῶν καταχωρήσεων ποὺ ἔγιναν στὰ ἀνωτέρω λογιστικὰ βιβλία συντάχθηκε στὶς 31. 12. 1994 ὁ Ἰσολογισμὸς Περιουσιακῆς Καταστάσεως καὶ ὁ Πίνακας Ἀποτελεσμάτων Χρήσεως 1994. Οἱ ἀντίστοιχοι πίνακες ἐπισυνάπτονται στὸ τέλος τῆς ἔκθεσης. Παρατίθενται στὴ συνέχεια ὀρισμένα σχόλια καὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τοὺς λογαριασμούς.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

1. «Γήπεδα»: Ἐμφανίζεται ἡ ἀξία τῶν οἰκοπέδων κυριότητος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἡ ὁποία ἀνέρχεται σὲ 171.133.200 δρχ. σύμφωνα μὲ ἀποτίμηση τοῦ ἔτους 1979. Ὑποχρέωση ἀναπροσαρμογῆς τῆς ἀξίας τους δὲν ὑπάρχει.
2. «Κτίρια»: Τὰ κτίρια κυριότητος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀπεικονίζονται στὸν Ἰσολογισμὸ μὲ λογιστικὸ ἰσότιμο 8.550 δρχ. χάριν μνείας, λόγω τῆς ὀλοσχεροῦς ἀπόσβεσης τῆς ἀξίας τους κατὰ τὸ παρελθόν.
3. «Ἐγκαταστάσεις Κτιρίων, Μηχανολογικὸς Ἐξοπλισμὸς, Μεταφορικὰ Μέσα»: Στους τρεῖς αὐτοὺς λογαριασμοὺς ἐμφανίζεται τὸ ἀναπόσβεστο ὑπόλοιπο τῆς 31. 12. 1994 τῶν διαφόρων βελτιώσεων τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τοῦ μηχανολογικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

4. «Ἐπιπλα καὶ Λοιπὸς Ἐξοπλισμός»: Τὸ ἔτος 1994 διατέθηκαν 1.119.513 δρχ. γὰρ τὴν προμήθεια ἐπίπλων καὶ λοιποῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν γραφείων τῆς Α.Ε., καθὼς ἐπίσης καὶ γὰρ τὴν προμήθεια ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν γὰρ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς Α.Ε.
5. «Βιβλία Ἀποθέματος»: Στὸ λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται τὸ ἀναπόσβεστο ὑπόλοιπο τῶν ἐκτὸς συναλλαγῆς βιβλίων.
6. «Βιβλία Βιβλιοθήκης»: Γὰρ τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὸ ἔτος 1994 διατέθηκαν 21.279.654 δρχ. Τὸ ποσὸ αὐτὸ ἀφορᾷ τόσο τὴν ἀγορὰ βιβλίων ὅσο καὶ τὰ βιβλιοδετικά.
7. «Βιβλία πρὸς Διάθεση»: Στὸ λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ ἀξία τοῦ ὑπολοίπου τῶν πρὸς πώληση βιβλίων τῆς Α.Ε. σὲ τιμὴ κόστους, βάσει τῆς ἀξίας τοῦ χαρτιοῦ καὶ τῶν ἐξόδων γὰρ στοιχειοθεσία, ἐκτύπωση καὶ βιβλιοδεσία.
8. «Βιβλία ὑπὸ Ἐκδοσῆ»: Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τῆς Α.Ε. τὸ ἔτος 1994 ἀπορρόφησε τὸ ποσὸ τῶν 49.336.905 δρχ. Τὸ ὑπόλοιπο τοῦ λογαριασμοῦ ἀπεικονίζει τὴν ἀξία τῶν βιβλίων, τῶν ὁποίων δὲν εἶχε ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση κατὰ τὴν 31. 12. 1994.
9. «Πελάτες»: Στὸ λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζεται ἡ ἀπαίτηση τῆς Α.Ε. ἀπὸ τὴν πώληση τῶν βιβλίων στὸ Ἐξωτερικό.
10. «Χρεῶστες»: Στὸ λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζονται οἱ ἀπαιτήσεις τῆς Α.Ε. κατὰ τὴν 31. 12. 1994 ἀπὸ προκαταβολῆς ποῦ εἶχαν χορηγηθεῖ σὲ διαφόρους γὰρ τὰ «ΕΡΓΑ», τὶς ἴδιες ἀνασκαφῆς καὶ τὴν ἐκτέλεση διαφόρων ἐργασιῶν.
11. «Χρεόγραφα»: Τὰ διάφορα χρεόγραφα τοῦ χαρτοφυλακίου τῆς Α.Ε. τὴν 31. 12. 1994 ἀνέρχονται σὲ 773.023.117 δρχ. ἡ ἀποτίμηση ἔγινε βάσει τιμῶν κτήσεως ὡς μικροτέρων ἐκείνων τῆς μέσης τιμῆς Δεκεμβρίου 1994. Στὰ ὁμόλογα ΕΤΒΑ ἔχει γίνῃ λογιζμὸς δεδουλευμένων τόκων μέχρι 31. 12. 1994.
12. «Διαθέσιμα»: Στὴν ὁμάδα αὐτὴ τῶν λογαριασμῶν ἀναγράφονται ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο Ταμείου τῆς 31. 12. 1994 καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν καταθέσεων τῆς Α.Ε. σὲ διάφορες Τράπεζες. Τὸ ὕψος τῶν διαθεσίμων τῆς 31. 12. 1994 ἀνέρχεται σὲ 392.087.965 δρχ.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

1. «Κεφάλαιο ή Καθαρή Θέση»: Είναι μία μαθηματική ποσότητα που απεικονίζει την καθαρή περιουσία της Α.Ε. κατά την 31. 12. 1994, όπως αυτή προκύπτει αν από το Σύνολο του Ένεργητικού αφαιρέσουμε το Καθαρό Παθητικό. Η καθαρή θέση της 31. 12. 1994 ανέρχεται σε 1.009.263.944 δρχ.
2. «Άποθεματικό Διαφορών Άποτιμήσεως Χρεογράφων»: Προέρχεται από την αναπροσαρμογή της αξίας των χρεογράφων κατά το παρελθόν και την αξία των δωρεάν διατεθέντων χρεογράφων. Προορισμός είναι ή κάλυψη ζημιών από ενδεχόμενη μεταβολή της τιμής τους κατά την εξόφληση.
3. «Πιστωτές»: Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών εμφανίζονται οι υποχρεώσεις της Α.Ε. προς το Δημόσιο από παρακρατηθέντες φόρους αποδοτέους εντός του 1995, από κρατήσεις υπέρ ΙΚΑ μηνός Δεκεμβρίου 1994 και αποδοτέες το 1995 και από εισπραχθείσες έγγυήσεις από τους ένοικιαστές ακινήτων μας.
4. «Προμηθευτές»: Στο λογαριασμό αυτό απεικονίζεται ή υποχρέωση της Α.Ε. σε διάφορους προμηθευτές.
5. «Πιστώσεις Έργων»: Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών απεικονίζονται τα υπόλοιπα των διαφόρων πιστώσεων, οι οποίες χορηγήθηκαν από το Δημόσιο στην Α.Ε. για τη χρηματοδότηση διαφόρων μεγάλων έργων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 1994

ΕΣΟΔΑ

Τα πάσης φύσεως έσοδα της Α.Ε. κατά το έτος 1994 ανήλθαν σε 388.391.698 δρχ. Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται και 64.140.443 δρχ. που αντιστοιχούν σε δεδουλευμένους τόκους προθεσμιακών καταθέσεων και όμολόγων ΕΤΒΑ κλπ., μη εισπραχθέντων το 1994 και εισπρακτέων το επόμενο έτος κατά την εξόφληση των διαφόρων τίτλων. Συνεπώς τα πράγματι εισπραχθέντα έσοδα ανήλθαν σε 324.251.255 δρχ.

ΕΞΟΔΑ

Τὰ πάσης φύσεως έξοδα (δαπάνες) τῆς Α.Ε. διακρίνονται σὲ δύο μεγάλες κατηγορίες, στὶς Δαπάνες Ἐκπληρώσεως τοῦ Σκοποῦ τῆς Α.Ε. καὶ στὶς Λειτουργικὲς Δαπάνες. Οἱ δαπάνες (ξέοδα) ἔτους 1994 ἀνῆλθαν σὲ 435.630.872 δρχ.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Εὐχαρίστως ἀναφέρουμε στοὺς ἐταίρους ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τὸν ὁποῖο διενεργήσαμε, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐφαρμόζει μὲ σταθερότητα καὶ συνέπεια συνετὴ πολιτικὴ ὡς πρὸς τὴ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος, τὴ διεξαγωγὴ τῶν ἀνασκαφῶν, τὴν αὐξηση τῶν δημοσιευμάτων, τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου καὶ τὴν ἐκπόνηση μεγάλων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἀρχαιογνωστικῶν ἔργων. Στὸ ἔργο αὐτὸ συμπαρίσταται τὸ Προσωπικὸ τῆς Ἑταιρείας μὲ γνώση, ἰκανότητες καὶ προθυμία. Πολύτιμη ἐπίσης ὑπῆρξε ἡ βοήθεια τοῦ Ὀρκωτοῦ Ἐλεγκτοῦ στὴ διεξαγωγὴ τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Ἀπὸ τὸν ἔλεγχο ποὺ διεξήχθη ἐπιβεβαιώθηκαν τὰ ἀναφερόμενα στὸν Ἴσολογισμὸ ὑπόλοιπα τῶν λογαριασμῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθότητα καὶ ἀκρίβεια στὴν τήρηση τῶν βιβλίων καὶ στοιχείων. Οἱ δαπάνες ποὺ ἔγιναν συνοδεύονται ἀπὸ πλήρη καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ καὶ εἶναι μέσα στὰ ὅρια τῶν πιστώσεων τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Δὲν διαπιστώθηκε καμία παράλειψη, ἀνωμαλία ἢ διαχειριστικὴ ἀταξία καὶ προτείνουμε τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ Δ.Σ. ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΦΙΓΕΝΕΙΑ ΔΕΚΟΥΛΑΚΟΥ

ΙΟΥΡΔΑΝΗΣ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΤΟΣ ΠΑΝΤΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		262.746.306
Γήπεδα	171.133.200	
Κτίρια	8.550	
Έγκαταστάσεις Κτιρίων	25.624.815	
Μηχανολογικός Έξοπλισμός	5.062.477	
Μεταφορικά Μέσα	199.749	
Έπιπλα και Λοιπός Έξοπλισμός	21.650.223	
Βιβλία Άποθέματος (έκτος συναλλαγής)	3.000.000	
Βιβλία Βιβλιοθήκης	<u>36.067.292</u>	
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		207.081.845
Βιβλία πρὸς Διάθεση	145.390.802	
Βιβλία πρὸς Διάθεση Έκδόσεως 1994	49.336.905	
Βιβλία ὑπὸ Έκδοση	<u>12.354.138</u>	
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ		159.823.830
Πελάτες	2.649.155	
Χρεῶστες	<u>157.174.675</u>	
ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ		773.023.117
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		392.087.965
Ταμείο	13.886.065	
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου και Προθεσμίας	<u>378.201.900</u>	
Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ένεργητικοῦ		<u>742.627</u>
ΣΥΝΟΛΑ		<u><u>1.795.505.690</u></u>

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΟΥ-ΕΛΕΓΚΤΟΥ

Έλεγξαμε τις ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις της Αρχαιολογικής Έταιρείας, τής χρήσεως που ἔληξε τὴν 31η Δεκεμβρίου 1994. Ο Έλεγχός μας ἔγινε σύμφωνα με τις ἐλεγκτικές διαδικασίες που κρίναμε κατάλληλες, βάσει τῶν ἀρχῶν και κανόνων ἐλεγκτικῆς που ἀκολουθεῖ τὸ Σῶμα Ὁρκωτῶν Έλεγκτῶν. Τέθηκαν σὴν διάθεσή μας τὰ βιβλία και στοιχεῖα που τήρησε ἡ Έταιρεία και

31ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1994

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1.009.263.944
Υφιστάμενο κατά την 31. 12. 1994	
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ	144.069.751
Διαφορά Άποτιμήσεως Χρεογράφων	
ΠΙΣΤΩΤΕΣ	14.412.842
Έλληνικό Δημόσιο-Όφειλόμενοι Φόροι ΦΜΥ/ΦΕΠ	4.678.822
Άσφαλιστικοί Όργανισμοί - ΙΚΑ	8.205.600
Έγγυήσεις Μισθωμάτων Άκινήτων	<u>1.528.420</u>
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ	6.194.505
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ	621.564.648
Έπιχορηγούμενα Έργα	593.959.340
Άνασκαφές και Δημοσιεύσεις Α.Ε.	<u>27.605.308</u>

ΣΥΝΟΛΑ

1.795.505.690

μās δόθηκαν οι αναγκαίες για τόν έλεγχο πληροφορίες και έπεξηγήσεις που ζήτησαμε. Έλήφθηκαν ύπόψη οι διατάξεις του «Όργανισμού» και του «Όικονομικού Κανονισμού» τής Έταιρείας. Από τόν παραπάνω έλεγχό μας προέκυψαν τὰ έξής: 1. Οι άποσβέσεις τής παρούσης χρήσεως είναι μεγαλύτερες σέ σχέση με εκείνες τής προηγούμενης χρήσεως κατά δρχ. 22.200.000 περίπου, έπειδή ύπολογίσθηκαν με βάση τὰ όριζόμενα από τις κείμενες διατάξεις, έπί τής άξίας κτίσεως τών πάγιων στοιχείων και όχι έπί τής έκάστοτε άναπόσβεστης

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΞΟΔΑ

ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΣΚΟΠΟΥ	161.003.369
Πρόγραμμα 'Ανασκαφών έτους 1993 (ύπόλοιπα)	13.260.748
Πρόγραμμα 'Ανασκαφών Ειδικού Σκοπού έτους 1993 (ύπόλοιπα)	9.345.960
Πρόγραμμα Δημοσιεύσεων έτους 1993 (ύπόλοιπα)	15.802.983
Πρόγραμμα 'Ανασκαφών έτους 1994	72.862.176
Πρόγραμμα Δημοσιεύσεων έτους 1994	18.367.596
'Εκδοση Δελτίων και Περιοδικών	1.121.255
Δωρεάν Διατεθείσες 'Εκδόσεις	10.120.770
'Υποτροφίες	947.600
Οικονομικές 'Ενισχύσεις Φιλανθρωπικού και 'Επιστημονικού Σκοπού	19.174.281
 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	 274.627.503
'Αποδοχές Προσωπικού	128.931.393
'Εργοδοτικές Είσφορές	37.519.259
'Αποσβέσεις	49.905.209
Φόροι και Τέλη	9.138.226
Γενικά 'Εξοδα	49.133.416
 ΣΥΝΟΛΑ	 435.630.872

'Αθήναι,

'Ο Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΔΟΝΤΑΣ

'Ο Γενικός Γραμματεὺς
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

άζίας τους, όπως γινόταν μέχρι 31. 12. 1993. 2. Στην παρούσα χρήση οι δαπάνες των ιδίων προγραμμάτων για ανασκαφές και δημοσιεύσεις αυτών λογιστικοποιήθηκαν στα αποτελέσματα χρήσεως με βάση τις σχετικές έγκριτικές αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και όχι κατά το χρόνο αποδόσεώς τους, όπως ίσχυε μέχρι την προηγούμενη χρήση, με συνέπεια αναληφθέντα και μη αποδοθέντα, μέχρι 31. 12. 1994, τέτοια ποσά δρχ. 18.395.668 να βαρύνουν τα αποτελέσματα του έτους 1994. 3. Κονδύλια επιχορηγούμενων «'Εργων» από κρατι-

1. Μισθώματα ακινήτων	33.037.784
2. Είσπραξεις έναντι δαπανών αΐθουσας Διαλέξεων	1.405.000
3. Μισθώματα αΐθουσας Διαλέξεων-Δεξιώσεων	1.230.000
4. Σχολή Διδασκαλίας τής Ίστορίας τής Τέχνης	3.432.000
5. Δωρεές διαφόρων	338.557
6. Ήπιχορηγήσεις Κρατικές	112.400.000
7. Ήπιχορηγήσεις Ειδικού Σκοποῦ	6.500.000
8. Συνδρομές εταίρων	766.000
9. Τόκοι εντόκων γραμματίων Ήλληνικού Δημοσίου	6.459.330
10. Τόκοι προθεσμιακῶν καταθέσεων	36.762.544
11. Τόκοι καταθέσεων λογαριασμών Ταμειυτηρίου	17.819.347
12. Τόκοι ανασκαφῶν Α.Ε.	360.450
13. Ήσοδα κληροδοτημάτων	5.784.000
14. Μερίσματα μετοχῶν Ε.Ε.Ε.Χ.	76.500.000
15. Μερίσματα μετοχῶν Ε.Τ.Ε.	8.944.860
16. Μερίσματα μετοχῶν Τραπεζής Ήλλάδος	2.208
17. Τόκοι ὁμολόγων ΕΤΒΑ	69.568.038
18. Τοκομερίδια χρεογράφων	579.610
19. Καθαρά ἔσοδα πωλήσεως βιβλίων	5.828.336
20. Διάφορα ἔσοδα	<u>673.634</u>
	388.391.698
Ήπόλοιπο πρὸς ἐξίσωση	<u>47.239.174</u>
	<u><u>435.630.872</u></u>

31 Δεκεμβρίου 1994

Ή Προϊσταμένη τοῦ Λογιστηρίου
ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΑΖΑΚΗ

κοὺς φορεῖς παραμένουν ἀδιάθετα πέραν τοῦ ἔτους. Σχετικῆ ἔκθεση ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν ἀνωτέρω Οἰκονομικῶν Καταστάσεων δὰ διαβίβαστεῖ στὴ Διοίκηση τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἀθήνα, 26 Ἀπριλίου 1995

Ὁ Ὁρκωτὸς Λογιστῆς-Ἐλεγκτῆς
ΑΝΔΡΕΑΣ Ι. ΓΟΥΖΟΥΑΣΗΣ
Σ.Ο.Λ. Α.Ε. ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Μετά τὴν ἀνάγνωση τῆς ἔκθεσης τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης κάλεσε τοὺς ἐταίρους νὰ διατυπώσουν τὶς τυχόν παρατηρήσεις τους ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως κατὰ τὸ 1994.

Ὁ κ. Χρῆστος Ντούμας ἐζήτησε διευκρίνιση λογιστικῆς φύσεως, ἡ ὁποία δόθηκε ἀπὸ τὴ Λογιστὴ τῆς Ἐταιρείας κυρία Ἐλένη Βαζάκη.

Ἐπειδὴ κανεὶς ἄλλος δὲν ζήτησε τὸν λόγο, ὁ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης κάλεσε τοὺς ἐταίρους νὰ ἐγκρίνουν ἢ νὰ ἀπορρίψουν τὴ διαχείριση τοῦ 1994 καὶ νὰ ἀπαλλάξουν τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ἀπὸ τὴν εὐθύνη τους. Οἱ ἐταῖροι μὲ ἀνάταση τῶν χειρῶν ἐνέκριναν παρμηνεῖ τὴ διαχείριση τοῦ 1994 καὶ ἡ συνεδρίαση ἔληξε περὶ τὴς 12 π.μ.

Ὁ Πρόεδρος
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΟΚΚΟΛΙΑΔΗΣ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΒΑΡΑΣ

Ἡ Α΄ Γραμματεὺς
ΜΑΡΙΑ ΠΑΝΤΕΛΙΔΟΥ ΓΚΟΦΑ

Ἡ Β΄ Γραμματεὺς
ΑΣΠΑΣΙΑ ΝΤΙΝΑ

Τὸ ἐσωτερικὸ
τῆς Ροτόντας
Θεσσαλονίκης,
ὅπως ἐμφανίζεται
κατὰ τὴ χρήση τῆς
ὡς ἐκκλησίας.

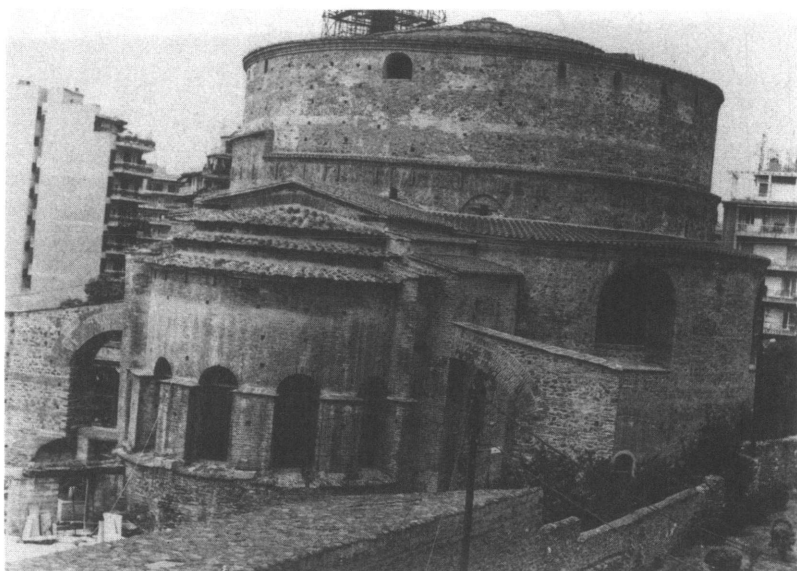

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΝΗΜΟΝΕΣ

Τὸ Συμβούλιο καὶ οἱ ἑταῖροι μὲ κατάπληξη παρακολουθοῦν στὶς ἐφημερίδες τὴ συκοφάντησιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, μάλιστα τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης, τῆς Ἐφόρου κυρίας Εὐτυχίας Νικολαΐδου καὶ τῶν συνεργατῶν της.

Τὸ ζήτημα εἶναι γνωστό. Ἡ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης ζητεῖ νὰ ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ὑπηρεσίας τὴν Ῥοτόντα, τὸ περίκεντρο κτίσμα πὺ εἶχε κτίσει στὴ Θεσσαλονίκη ὁ Ῥωμαῖος καῖσαρ καὶ αὐγουστος Γαλέριος (293-311 μ.Χ.). Τὸ κτίσμα αὐτὸ χρησίμευε ὡς ναὸς τοῦ Διὸς ἢ τῶν Καβείρων. Ἀργότερα, ἐπὶ Θεοδοσίου, μεταβλήθηκε σὲ χριστιανικὴ ἐκκλησία, ὅπως ὁ Παρθενώνας, τὸ Ἡφαιστεῖο καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἰλισσοῦ στὴν Ἀθήνα, καὶ τὸ 1590 ἔγινε ἀπὸ τοὺς Τούρκους τζαμί. Κατὰ τὸ διάστημα 1914-1917 χρησιμοποιοῦντο ὡς ἐκκλησία καὶ μὲ τὸ διάταγμα 2134 τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου (ΦΕΚ 77 τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς 24 Ἀπριλίου 1917) καὶ μὲ τὴ συγκατάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας μετατράπηκε σὲ *Μακεδονικὸν Μουσεῖον*.

Τὸ ἐξωτερικὸ
τῆς Ῥοτόντας
Θεσσαλονίκης
μετὰ τὴν ἀναστήλωσιν
ἀπὸ τὴν Ἐφορεία
Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων.

Οί σεισμοί τοῦ 1978 προκάλεσαν σοβαρὲς ζημιὲς στὸ μνημεῖο. Μὲ τοὺς κόπους καὶ τὶς προσπάθειες τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων τὸ σημαντικὸ αὐτὸ ρωμαϊκὸ κτίσμα ἀποκαταστάθηκε. Στὸ σημεῖο αὐτό, μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ μνημείου, ἐμφανίζεται ἡ Μητρόπολη Θεσσαλονίκης καὶ ζητεῖ τὴ χρήση τοῦ ὡς ἐκκλησίας. Ἡ ἄρνηση τῆς Ἐφορείας καὶ τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας νὰ ἰκανοποιήσουν τὸ αἴτημα ὑπῆρξε μοιραία. «Ὁ πιστὸς λαὸς τῆς Θεσσαλονίκης δὲν τὴν ἄφησε [τὴν Ἐφορὸ τῶν Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης] νὰ συνεχίσει τὸ καταστροφικὸ τῆς ἔργο. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου» ἐξουδετερώθηκε ἡ ἀντίδραση τῆς Ὑπηρεσίας. Ἐτσι ἐμφανίζεται τὸ ζήτημα σὲ δημοσίευμα τοῦ νεανικοῦ κέντρου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσα-

«Εἰς Θεσσαλονίκην ἐξετέλεσεν ὁ Ὀρλάνδος τεράστιον ἔργον, τὸ σημαντικώτερον μέρος τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ ἡ ἀναστήλωσις τῆς πυρποληθείσης τὸ 1917 ἐκκλησίας τοῦ πολιοῦχου Ἁγίου Δημητρίου. Ὁ περίφημος ναὸς ἤρχισεν ἀναστηλούμενος ὑπὸ τοῦ μακαρίτου ἀρχιτέκτονος Ἀ. Ζάχου, διεκόπησαν ὁμως δυστυχῶς αἱ ἐργασίαι, οὕτω δὲ ἔμενεν ἀρκετὸν χρόνον εἰς ἐρείπια τὸ σημαντικὸν τοῦτο μνημεῖον. Χάρις ὁμως εἰς τὸν Ὀρλάνδον, ὁ ὁποῖος ἐπέτυχε καὶ ἐδῶ, ὡς διευθυντῆς ἀναστηλώσεως, τὴν διὰ νόμου ἔκδοσιν σχετικοῦ γραμματοσήμου, ἐξοικονομήθη ἡ ἀπαιτουμένη πίστωσις, διὰ τῆς ὁποίας κατῴρθωσεν ὁ Ὀρλάνδος νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν πλήρη ἀναστήλωσιν τοῦ μνημείου. Παραλλήλως πρὸς τὸ τεράστιον ἔργον τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, προέβη ὁ Ὀρλάνδος εἰς τὴν ἀποκατάστασιν καὶ στερέωσιν τοῦ κτηρίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Ροτόντας), ὡς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ψηφιδωτῶν, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ ναοῦ ὀσίου Δαβίδ, τῆς Ἁγίας Σοφίας, τῆς Παναγίας Ἀχειροποιήτου, τῆς Παναγίας τῶν Χαλκέων, τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ὀρφانوῦ, τῆς Μονῆς Βλατάδων, καὶ τέλος ἀπετόλμησε τὴν ἀποκατάστασιν καὶ στερέωσιν τοῦ ἐτοιμορρόπου καὶ ἔχοντος παρεκκλίνει πολὺ ἀπὸ τῆς κατακορύφου κτηρίου τοῦ Προφήτου Ἡλίας. Ἐστερέωσεν ὡσαύτως καὶ ἀποκατέστησεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν πλεῖστα ἀπὸ τὰ ἐτοιμόρροπα τεῖχη τῆς ἐνδόξου πόλεως. Ἐπίσης ἐξετελέσθησαν ἐργασίαι στερέωσεως καὶ συντηρήσεως εἰς τὸ σημαντικὸν καθολικὸν τῆς παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην Μονῆς Περιστερῶν. Οὕτω τὸ ἀναστηλωτικὸν ἔργον τοῦ Ὀρλάνδου ἐν Θεσσαλονίκῃ ὑπῆρξε τόσον σπουδαῖον, ὥστε ἡ πόλις αὕτη πρέπει νὰ ὀφείλῃ μεγάλῃν εὐγνωμοσύνην καὶ πολλὰς χάριτας εἰς τὸν ἀκούραστον αὐτὸν βυζαντινολόγον, ὅστις ἀθόρυβα καὶ ταπεινὰ ἀνεβίωσε τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς συμπρωτεύουσης».

(Ε.Γ. Στίκας, Ὁ ἀναστηλωτῆς Ὀρλάνδος, Ἀναστάσιος Ὀρλάνδος. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον του, Ἀθῆνα 1978).

λονίκης («Χριστιανική Καταφυγή Νέων», Φεβρουάριος 1995), το όποιο, ἐφ' ὅσον ἔως τώρα δὲν ἀποδοκιμάστηκε ἀρμοδίως, φαίνεται ὅτι ἐκφράζει ἐπίσημες ἀπόψεις.

Παρέθεσα τὸ πλέον ἤπιο τμήμα τοῦ δημοσιεύματος. Τὸ ὑπόλοιπο εὐθυμογράφημα (sic) ἔνα σκοπὸ ἔχει, νὰ πείσει τοὺς νέους ἀναγνώστες ὅτι ἡ Ἔφορος τῶν Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης εἶναι ἐχθρὸς τῆς χριστιανικῆς πίστεως: «Δὲν ἄφινε τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ νὰ λειτουργήσῃ στὸν Ι.Ν. Ἀγίου Γεωργίου (Ροτόντα)», «θέλησε νὰ κάνει κατάληψη στὸ Ναὸ», «ἤθελε παράλληλα νὰ διεκδικήσῃ καὶ ἄλλους ναοὺς», «ἔφαγε τὴν ἁγία Τράπεζα τοῦ Ναοῦ, τὸ Τέμπλο, τὰ ψηφιδωτά, τὸν ἐξωτερικὸ μεγάλο Σταυρό».

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἐταίρους διάβασαν τὸ πλήρες κείμενο δὲν ἀγανάκτησαν μόνο, ἀλλὰ ἐνωσαν καὶ θλίψῃ. Οἱ ἀπομονωμένες φράσεις πού μὲ δισταγμὸ παραθέτω ἔχουν τὴν ὕβριστικὴ συνέχειά τους ἢ ὁποῖα, κατὰ τὴν ἐκφραση τοῦ ποιητῆ, ἀρμόζει σὲ *langues en vieuses*. Ἐκεῖνος τις μεταχειρίστηκε ἀνάλογα μὲ τὴ βλάβη πού τοῦ προκάλεσαν. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ ἔπαινος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας ἐκ μέρους μιᾶς Μητρόπολης, τὰ μνημεῖα τῆς ὁποίας οἱ κόποι τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολόγων καὶ τῶν συνεργατῶν τους τὰ διατηροῦν στὴ σημερινή τους κατάστασι; Θὰ θυμοῦνται πολλοὶ πῶς γιὰ τὴν ἀναστήλωσι τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, ἔργο τῆς Ὑπηρεσίας φυσικά, ἐπλήρωνε ἐπὶ χρόνια ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός. Δὲν προχωρῶ στὴν ἀπαρίθμησι τῶν ὅσων ἡ Ὑπηρεσία ἔχει κάμει ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μνημείων. Εἶναι ἡ ἱστορία τῆς μισῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς Ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων Λέσβου, Χίου καὶ Λήμνου εἶχα τὴν τύχη νὰ συνεργαστῶ μὲ τὸν Μητροπολίτη Μυτιλήνης Ἰάκωβο Κλεόμβροτο, τὸν ἀπὸ Σισανίου. Καὶ ἡ Μυτιλήνη εἶναι τόπος ὅπου τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα στοὺς ἀνθρώπους εἶναι βαθὺ καὶ ζωντανό. Ὁ Ἰάκωβος, πνευματικὸς ἄνθρωπος καὶ ἱστορικὸς τοῦ τόπου του — φίλοι του οἱ Ἐφοροὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων Ἰωάννης Κοντῆς, Στρατῆς Παρασκευαΐδης καὶ Βασίλειος Καλλιπολίτης —, φρόντιζε πρὶν ἀπὸ οἰανδήποτε ἐργασία σὲ μὴ κηρυγμένη ἐκκλησία τῆς Μητροπόλῆς του νὰ ἔχει τὴ γνώμη καὶ τὴ συγκατάθεσι τοῦ Ἐφόρου. Γνώριζε ὅτι οἱ Ἐφοροὶ ἐνδιαφέρονταν περισσότερο ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλο γιὰ τὰ μνημεῖα τῆς χριστιανικῆς λατρείας. Εἶχαν ἐργαστῆ στὴ Λέσβο ὁ Ὁρλάνδος, ὁ Δημήτριος Εὐαγγελίδης, ὁ Σερα-

φείμ Χαριτωνίδης, πού θεμέλιωσαν τὴν ἔρευνα τῶν παλαιοχριστιανικῶν μνημείων τοῦ νησιοῦ.

Ἐὰν ὑπάρχουν σήμερα στὴν Ἑλλάδα χριστιανικὰ μνημεῖα, μάλιστα σὲ λατρευτικὴ χρῆση, τοῦτο ὀφείλεται στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, ἡ ὁποία ἔδειξε γι' αὐτὰ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον καὶ φροντίδα παρὰ γιὰ τὰ ἀρχαῖα. Τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον ἔδειξαν οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ γιὰ τὶς νέες ἐκκλησίες· ἢ προσφορὰ τοῦ Ὁρλάνδου στὸν τομέα αὐτὸ εἶναι γνωστὴ. Οἱ ἀναστηλώσεις, οἱ ἀνασκαφές, οἱ μελέτες, οἱ δημοσιεύσεις τῶν Ἐφόρων Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, δίνουν τὸ δικαίωμα στὴν Ὑπηρεσία νὰ συνεχίζει ἀταλάντευτη τὸ ἐθνικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ ἔργο της. Καὶ σ' αὐτὸ χρειάζεται ἡ συνδρομὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι ἡ ἀντίδρασή της. Τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἄλλο καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι τὴ βοηθοῦν. Μόνο κακῆς πίστεως ἄνθρωποι μποροῦν νὰ τὸ ἀρνηθοῦν.

Ἡ προσεχὴς Βουλὴ θὰ εἶναι ἀναθεωρητικὴ. Εἶναι εὐκαιρία νὰ διατυπωθοῦν καλύτερα τὰ περὶ ἀρχαιοτήτων καὶ τὰ περὶ περιβάλλοντος ἄρθρα καὶ νὰ ξεκαθαριστῇ πότε ὁ «πιστὸς λαὸς» μπορεῖ νὰ καταργεῖ τὶς ἀρμόδιες γιὰ τὰ μνημεῖα Ὑπηρεσίες. Οἱ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι δὲν διεκδικοῦν ἀπὸ κανέναν τίποτε. Ἐφαρμόζουν τοὺς νόμους καὶ προσφέρουν τὸν κόπο τους καὶ τὶς γνώσεις τους γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἐὰν ὅμως ἡ προσφορὰ τους θεωρεῖται καταστροφικὴ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐπεμβαίνει ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἅγιος Γεώργιος γιὰ νὰ ἀποσοβηθοῦν οἱ καταστροφές. Μπορεῖ τὴν ὕπηρεσία αὐτὴ νὰ τὴν ἀναλάβει τὸ νέο Σύνταγμα, δίνοντας στὸν καθένα αὐτὸ πὸ μπορεῖ ἐπαρκῶς νὰ διαχειριστῇ. Ἡ θλιβερὴ ἱστορία τοῦ ζητήματος τῆς Ροτόντας, δεῖγμα ἀμνησίας καὶ ἀχαριστίας, δείχνει πὼς ἔφθασε ἡ ὥρα.

Β.Χ.Π.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Δὲν εἶναι καιρὸς πιά νὰ θυμηθοῦν ὅσοι πρέπει καὶ τὸ ἐκκλήσάκι τοῦ Παπαδιαμάντη, τὸν Ἅγιο Ἐλισσαῖο, καὶ νὰ φροντίσουν νὰ ξαναβρεῖ τὴν ἀλλοτινὴ μορφή του; Ὅλοι θὰ δίναμε, ἢ Ἐταιρεία πρώτη, γιὰ τὴν ἀποκατάστασή του καὶ τὴ λατρευτικὴ χρῆση του. Πῶς νὰ γίνει; Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ παπὰ Νικόλας Πλανᾶς, ἅγιος πλεόν αὐτός, εἶναι κοντινότεροι ἀπὸ τὸν ἀδιάφορο Γαλέριο καὶ τοὺς πολυπράγμονες ἀνιστόρητους ἀρθρογράφους. Καὶ δὲν σκέφθηκαν ποτὲ νὰ ξανακάνουν ἐκκλησία τὸ Θεσεῖο καὶ τὸν Παρθενῶνα.

ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΣΤΗ «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ» ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

31. **Ἀνδρέα Ξυγγόπουλου**, *Συλλογή Ἑλένης Ἀ. Σταθάτου. Κατάλογος περιγραφικῶν τῶν εἰκόνων, τῶν ξυλογλύπτων καὶ τῶν μεταλλίνων ἔργων τῶν βυζαντινῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνων* (1950).
34. **Γεωργίου - Μαρίας Σωτηρίου**, *Ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης* (1952).
36. **Ἀναστασίου Κ. Ὀρλάνδου**, *Ἡ ξυλόσβεγος παλαιοχριστιανικὴ βασιλικὴ τῆς μεσογειακῆς λεκάνης, ἀνατύπωση* (1995).
38. **Νικολάου Κ. Μουτσόπουλου**, *Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων τῆς Γορτυνίας* (1956).
40. **Ἀνδρέα Ξυγγόπουλου**, *Σχεδιάσμα ἱστορίας τῆς θρησκευτικῆς ζωγραφικῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν* (1957).
45. **Χαρίκλειας Ν. Μπάρλα**, *Μορφὴ καὶ ἐξέλιξις τῶν βυζαντινῶν κωδωνοστασίων* (1959).
50. **Νικολάου Β. Δρανδάκη**, *Ὁ Ἐρμανουὴλ Τζάνε Μπουνιαλῆς δεωρούμενος ἐξ εἰκόνων τοῦ σφζομένων κυρίως ἐν Βενετία* (1962).
52. **Ἀναστασίου Κ. Ὀρλάνδου**, *Ἡ Παρηγορήτισσα τῆς Ἄρτις* (1963).
55. **Ἀριστείδη Πασαδαίου**, *Ἐπὶ δύο βυζαντινῶν μνημείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀγνώστου ὀνομασίας* (1965).
64. **Ἀναστασίου Κ. Ὀρλάνδου**, *Μοναστηριακὴ Ἀρχιτεκτονικὴ* (1958).
65. **Εὐσταθίου Γ. Στίκα**, *Τὸ οἰκοδομικὸν χρονικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκά Φωκίδος* (1970).
75. **Στυλιανοῦ Πελεκανίδη**, *Καλλιέργης. Ὅλης Θετταλίας ἄριστος ζωγράφος, ἀνατύπωση* (1994).
76. **Ἀριστείδη Πασαδαίου**, *Ὁ κεραμοπλαστικὸς διάκοσμος τῶν βυζαντινῶν κτηρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως* (1973).
80. **Εὐσταθίου Γ. Στίκα**, *Ὁ κτίωρ τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς Ὁσίου Λουκά* (1975).
84. **Ἰωάννη Η. Βολανάκη**, *Τὰ παλαιοχριστιανικὰ βαπτιστήρια τῆς Ἑλλάδος* (1976).
92. *Actes du XVe Congrès International d'Etudes Byzantines* (1979).
95. **Λασκαρίνας Μπούρα**, *Ὁ γλυπτὸς διάκοσμος τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας στὸ μοναστήρι τοῦ Ὁσίου Λουκά* (1980).
96. **Ἀριστείδη Πασαδαίου**, *Ἡ πόλις τοῦ Βοσπόρου. Σύντομος σύστηματικὸς ὁδηγὸς* (1981).
98. **Φανῆς Α. Δροσογιάννη**, *Σχόλια στὶς τοιχογραφίες τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου στὴ Μεγάλῃ Καστίνα τῆς Μάνης* (1982).
112. **Γεωργίου Γ. Γούναρη**, *Τὸ θαλανεῖο καὶ τὰ βόρεια προκτίσματα τοῦ Ὁκταγώνου τῶν Φιλίππων* (1990).
123. **Μαρίας Ἀσπρᾶ Βαρδαβάκη**, *Οἱ Μικρογραφίες τοῦ Ἀκαθίστου στὸν κώδικα Garrett 13, Princeton* (1992).
126. **Γεωργίου Α. Σωτηρίου**, *Αἱ χριστιανικαὶ Θῆβαι τῆς Θεσσαλίας, ἀνατύπωση* (1993).
130. **Νικολάου Β. Δρανδάκη - Ἑλένης Λωρῆ - Βικτωρίας Κέπετζη - Μαρίας Κωνσταντουδάκη**, *Ἐρευνα σὺν Κάτω Μάβη* (1993).
141. **Νικολάου Β. Δρανδάκη**, *Βυζαντινὲς τοιχογραφίες τῆς Μέσα Μάνης* (1995).
148. **Ἐρσης Μπρούσκαρη**, *Ἡ ἐκκλησίαι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων στὴ Βενετία* (1995).

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

